

vergadering **C271**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese
Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en
Toerisme

van 13 mei 2022

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Johan Deckmyn aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het niet-opstarten van de coördinatieprocedure door de Federale Regering over het innemen van een Europees standpunt waar Vlaanderen voor bevoegd is – 2582 (2021-2022)	5
VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de relaties tussen de Europese Unie en India – 2595 (2021-2022)	10
VRAAG OM UITLEG van Johan Deckmyn aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de Belgisch-Nederlandse top van 19 april 2022 in Gent – 2625 (2021-2022)	14
VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het afluisterschandaal in Catalonië – 2646 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over mogelijk gebruik van spyware door Spanje tegen Catalaanse politici en activisten – 2651 (2021-2022)	17
VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de deelname van Taiwan aan de Wereldgezondheidsorganisatie – 2711 (2021-2022)	21
VRAAG OM UITLEG van Johan Deckmyn aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het bezoek van de minister-president aan Luxemburg – 2729 (2021-2022)	23
VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de sluiting van 25 niet-gouvernementele organisaties en de strengere aanpak van universiteiten in Nicaragua – 2804 (2021-2022)	26
VRAAG OM UITLEG van Johan Deckmyn aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het eindrapport van de Conferentie over de Toekomst van Europa – 2844 (2021-2022)	29

VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de nakende executie van professor Djalali in Iran

– 2824 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Orry Van de Wauwer aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de bekendmaking van de executiedatum van professor Djalali in Iran

– 2827 (2021-2022)

32

VRAAG OM UITLEG van Johan Deckmyn aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het niet-opstarten van de coördinatieprocedure door de Federale Regering over het innemen van een Europees standpunt waar Vlaanderen voor bevoegd is – 2582 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Minister-president, elf lidstaten van de Europese Unie roepen diezelfde EU met een statement op om versneld werk te maken van de onafhankelijkheid van Russische fossiele brandstoffen. Het gaat om Oostenrijk, Duitsland, Denemarken, Spanje, Finland, Ierland, Luxemburg, Letland, Nederland, Zweden en Slovenië. België ondertekent die oproep niet. Zakia Khattabi, de federale minister bevoegd voor het klimaat, zou niet getwijfeld hebben aan het feit dat een Vlaamse regeringspartij – uw regeringspartij, minister-president – de ondertekening van het statement zou blokkeren. Het magazine Knack wijdde er daarom een artikel aan getiteld: 'Nalatig of vooruitziend? België mist Europese trein uit vrees voor N-VA'.

De Belgische besluitvorming is – daar moeten we elkaar niet van overtuigen – een nogal ingewikkeld kluwen. In een intrafederaal samenwerkingsakkoord tussen de verschillende overheden van dit land werd bepaald dat wanneer verschillende overheden bevoegd zijn met betrekking tot het innemen van een standpunt op het Europese niveau, alle partijen het eerst eens moeten geraken in de directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Pas dan kan er in Europa worden gestemd; zonder consensus volgt een onthouding.

Maar bij die brief van de elf lidstaten is het misgelopen. Energie en Klimaat zijn gedeelde bevoegdheden. Er moet dus overeenstemming gevonden worden vooraleer er hieromtrent standpunten op Europees niveau kunnen worden ingenomen. In tegenstelling tot de gebruikelijke procedure werd er geen poging tot coördinatie ondernomen door de federale minister van Klimaat. Haar Vlaamse collega, Zuhal Demir, zou niet gecontacteerd geweest zijn over het al dan niet ondertekenen van de brief. Knack citeert als reden een regeringsbron die stelt dat Khattabi ervan uitging "dat een bepaalde partij in het noorden van het land niet zou willen meedoen". In Vlaamse diplomatieke kringen zou men te horen hebben gekregen dat zulke gesprekken toch "niet opportuun waren".

Uiteindelijk heeft men – om, laat ons zeggen, een 'diplomatiek blauwtje' te vermijden – alsnog de coördinatieprocedure opgestart nadat de brief gepubliceerd werd.

In het regeerakkoord lezen we onder meer het volgende: "Voor de Vlaamse Regering is en blijft de Europese Unie (EU) de eerste en belangrijkste hefboom van het Vlaams buitenlands beleid. (...) De Vlaamse Regering streeft naar een volwaardige en meer zelfstandige rol binnen het Europese besluitvormingsproces." De Vlaamse Regering ijvert voor een "snelle en volledige herziening van de 25-jaar oude Samenwerkingsakkoorden inzake het buitenlands beleid, ter versterking van het buitenlands optreden van de deelstaten en hun rol in de EU- en multilaterale besluitvorming."

Dit alles brengt mij tot de volgende vragen. Waarom slaagt u er niet in om het regeerakkoord uit te voeren en Vlaanderen een zelfstandige rol te laten spelen in het Europese besluitvormingsproces?

Waarom staat u toe dat de Federale Regering zelf beslist welke standpunten de Vlaamse Regering zou innemen op het Europese niveau?

Hoe hebt u gereageerd op het uitblijven van de coördinatieprocedure tot na de publicatie van de brief? Hebt u hieromtrent uw onvrede te kennen geven?

Is het de eerste keer dat men vanuit de Federale Regering de coördinatieprocedure overgeslagen heeft, omdat men 'denkt' het Vlaamse standpunt reeds te kennen?

Hoe zult u ervoor zorgen dat dit in de toekomst niet meer voorvalt? Want – als ik het toch nog eens mag beklemtonen – ik vind het bijzonder vreemd dat men vanuit federale administraties beslissingen neemt die de Vlaamse Regering het gras voor de voeten wegmaaien.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Voorzitter, collega's, laat me beginnen met u allen te verzekeren dat Vlaanderen zijn bevoegdheden op het Europees niveau ten volle invult. De insinuatie dat dit niet het geval zou zijn en dat daarmee ook het Vlaamse regeerakkoord niet zou worden uitgevoerd, strookt dan ook niet met de feiten. Ik ga u dat toelichten.

We bekleden met Vlaanderen als regio een unieke positie binnen het EU-besluitvormingsproces. Ik nodig u uit, mijnheer Deckmyn, om mij één regio in een andere lidstaat te noemen die eenzelfde rol als of een grotere rol dan Vlaanderen speelt. U zult er geen vinden.

We hebben een eigen diplomatieke vertegenwoordiging bij de EU. Onze attachés nemen deel aan alle Raadswerkgroepen waar Vlaamse bevoegdheden in het geding zijn. Onze ministers nemen deel aan Raden en zullen in 2024 ook voorzitter zijn van verschillende Raadsformaties in het kader van het Belgische EU-voorzitterschap. Onze ministers en onze ambtenaren hebben rechtstreekse contacten met de Europese Commissie. Zo waren er regelmatige contacten tussen het kabinet van collega Demir en het Europese kabinet-Timmermans over Fit for 55.

In het kader van het Europees Semester dienen we bovendien ons eigen hervormingsprogramma in en we zitten aan tafel wanneer het gaat over de discussies met de Europese Commissie over het semester.

We maken ook volwaardig deel uit van de Belgische Permanente Vertegenwoordiging bij de EU, wederom een unieke positie onder de Europese regio's. Belgische standpunten worden bovendien bepaald binnen de directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie. Daar nemen we steevast aan deel en daar wegen we ook op de besluitvorming.

Maar de essentiële vraag is dan of alles daarom van een leien dakje loopt en we op onze lauweren kunnen rusten. Natuurlijk niet.

De werkmethoden van de Raad laten bijvoorbeeld niet altijd toe dat delegaties flexibel samengesteld worden. Vaak is men ook te restrictief in het toegelaten aantal aanwezigen. Ik laat die problematiek met regelmaat aankaarten bij het Raadssecretariaat.

We zien daarenboven een centralistische tendens vanuit de Commissiediensten. Die uit zich bijvoorbeeld in het aanduiden van een 'single point of contact' per lidstaat. Daarnaast merken we een streven om overleg over de tenuitvoerlegging van regelgeving te bundelen of af te stemmen met het federale niveau, ook wanneer het regionale problematieken betreft.

Deze praktijken gaan in tegen de geest van het Verdrag, zowel het subsidiariteitsbeginsel als het artikel dat voorschrijft dat de Unie rekening houdt met de constitutionele architectuur van de lidstaten. Zoals u weet, streven we naar een meer zelfstandige rol voor sterke deelstaten. Zowel voor de deelstaat in kwestie als voor de EU betekent dat een verrijking. We kaarten dit stevast aan waar dat relevant is, zoals in het kader van de Conferentie over de toekomst van Europa, maar evenzeer in rechtstreekse contacten met de Europese Commissie, bijvoorbeeld tijdens de ontvangst in dit huis van Europees Commissaris Dubravka Šuica, in mei vorig jaar.

Naast obstakels op Europees niveau zijn er ook interne Belgische hinderpalen. Het is genoegzaam bekend dat het samenwerkingsakkoord van 1994 een obstakel vormt om onze rol volwaardig op te nemen. U kent daarin onze positie. U weet dat we er heel hard aan werken om dat te veranderen.

U vraagt of ik gereageerd heb. Nu komen we al wat dichterbij de essentie van de materie. Er wordt wel nergens de vraag gesteld hoe het nu precies is gelopen en of de weergave in de pers, waar u aan refereert, het volle verhaal betreft. Ik ga u in detail toelichten hoe het eigenlijk gelopen is.

Op 30 maart werd de ontwerpverklaring voor de brief van de elf lidstaten gedeeld in het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid. De boodschap luidde, ten eerste, dat 'de DGE-collega's geconsulteerd werden inzake de opvolging van dit voorstel binnen België' en ten tweede, dat 'het niet opportuun geacht werd de verklaring voor te leggen ter goed- of afkeuring via een procedure'.

Onder meer de bevoegde Vlaamse administratie en het bevoegde Vlaamse kabinet, het kabinet van collega Demir, waren ontvanger van dit bericht. We waren dus in alle transparantie op de hoogte van deze ontwerpverklaring en de intentie van de federale collega's om deze verklaring niet voor goedkeuring voor te leggen. Indien wij dat hadden gewenst, dan hadden wij op dat ogenblik een procedure kunnen aanvragen. Dat is eigenlijk exact wat sommige andere overheden binnen België hebben gedaan, zij het na de publicatie van de verklaring, toen bleek dat die een relatief ruime ondersteuning genoot onder lidstaten.

Op 7 april werd dus alsnog een DGE-stilteprocedure opgestart. Maar in het kader van deze procedure heeft Vlaanderen zich verzet tegen het aansluiten van België, omdat de verklaring enkele stellingen bevatte die ingaan tegen het Vlaamse standpunt.

Verder vraagt u of het de eerste keer is dat die coördinatieprocedure werd overgeslagen. Het gaat hier niet om een formele positiebepaling van de Europese Unie, maar om een beslissing om al dan niet steun te geven aan een brief. Met andere woorden, het betreft een informele positie. Het gebeurt dat dergelijke voorstellen van brief, zogenaamde non-papers, niet worden gedeeld. Dat betreurt ik uiteraard. Alliantievorming met gelijkgestemde EU-lidstaten is immers belangrijk om signalen te kunnen geven aan de EU-instellingen. Het feit dat dit in sommige gevallen niet gebeurt, bewijst de limieten van het samenwerkingsakkoord van 1994, dat zich beperkt tot de formele besluitvorming in de Raad van Ministers. Dit laat te veel onduidelijkheid over wat al dan niet aan DGE-coördinatie moet worden voorgelegd. Dit komt nog boven op de verouderde afspraken die de actuele bevoegdheidsverdeling niet respecteren.

Ten slotte vraagt u of ik ervoor zal zorgen dat dit in de toekomst niet meer gebeurt. Ik blijf, zoals u weet, aandringen op een aanpassing van het samenwerkingsakkoord. Daarnaast blijf ik ook inzetten op contacten met andere lidstaten en met de Europese instellingen om zo sneller op de hoogte te zijn van dergelijke initiatieven om binnen België de nodige coördinatie te kunnen verzoeken.

Ik hoop met mijn antwoord afdoende te hebben kunnen illustreren dat Vlaanderen zich vandaag niet laat tegenhouden om zijn positie aan de Europese tafel in te nemen en mee op de besluitvorming te wegen.

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Bedankt voor uw antwoord, waaruit ik meen te verstaan dat u zich daar ook wel voor een stuk in opwindt. Ik ontken niet dat wij als Vlaanderen geen buitengewone positie innemen in Europa. Ik ben daar zelfs fier op, en ik vind dat die positie nog verder uitgewerkt en uitgebreid moet worden.

Ik hoor verschillende signalen, maar ik blijf erbij dat het vreemd is dat men er vanuit het kabinet of vanuit de minister van uitgang dat een bepaalde partij in het noorden van het land niet zou willen meedoen, en dan niet wilde ingaan op die informele brief, zoals u zei. Ik zou op zijn minst verwachten dat de Vlaamse Regering protest aantekent tegen deze gang van zaken, zelfs al is het informeel. Het kan niet zijn dat de federale administratie standpunten inneemt in onze plaats. Dat was de reden van mijn vraag. En ik blijf erbij dat die zeer to the point is.

Ik denk dat wij op onze strepen moeten blijven staan in formele, maar ook in informele zaken. En ondanks uw antwoord blijf ik deze zaak toch wel vreemd vinden. Maar bedankt voor uw antwoord. Het heeft heel wat verduidelijkt voor mij. Maar zoals ik daarnet al zei: zelfs op informele brieven mag men de besluitvorming in Vlaanderen niet omzeilen omdat men ervan zou uitgaan dat wij een bepaalde mening zouden hebben. Zelfs als men denkt dat wij een mening hebben, dan nog moet men ons naar die mening vragen.

Tot slot ben ik het voor 100 procent met u eens dat we de limieten van de samenwerkingsakkoorden van 1994 bereikt hebben. Wat mij betreft waren die al vanaf de eerste staatshervorming en de eerstvolgende Europese top achterhaald, vandaar ook de vraag van Vlaams Belang, maar, naar ik meen, ook van de andere partijen. Want we hebben hieromtrent ook al een resolutie besproken. Daarom vinden we dat we daar dringend werk van moeten maken.

Maar ik vrees dat we opnieuw heel lang zullen moeten wachten, daarom mijn vraag wat u van timing voorziet. Want 2024 is natuurlijk heel dichtbij. Het is een vraag die ik u al eerder heb gesteld. En ik heb al eerdere antwoorden gekregen, maar telkens wanneer dit ter sprake komt zal ik de vraag opnieuw stellen, al was het maar om een beetje druk uit te oefenen. Ik hoop dat die druk vanuit de meerderheidspartijen groeit naar aanleiding van de voorstellen van resolutie die men in deze commissie heeft goedgekeurd.

Minister-president, daarom hoop ik dat de Vlaamse Regering de schouders zet onder een initiatief om daar zo snel mogelijk – en dan bedoel ik niet binnen enkele jaren – iets rond te doen. Wat mij betreft moeten we desnoods zelf, vanuit onze kant, vanuit Vlaanderen, bepaalde dossiers blokkeren om de druk te verhogen.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Minister-president, ik dank u voor het antwoord op uw vraag. Zoals u inderdaad terecht opmerkt, is het zo dat wij verregaande internationale bevoegdheid hebben – ‘in foro interno in foro externo’ – en die gaan wij dan ook maximaal invullen. Het probleem zit dus niet hier, het probleem zit inderdaad bij het feit dat wij die achterhaalde samenwerkingsakkoorden hebben. Iedereen hier in deze zaal, en zeker ook deze Vlaamse Regering, is ervan overtuigd dat de nodige inspanningen moeten worden gedaan om die samenwerkingsakkoorden niet aan te passen aan een toekomstige staatshervorming, maar aan de voorbije staatshervormingen die gevoerd zijn.

Zoals reeds aangehaald is het inderdaad zo dat er hier een voorstel van resolutie hangende is, dat volgende week woensdag in de plenaire vergadering besproken wordt. Ik hoop dat alle collega's, meer bepaald de collega's van Vooruit, ervan overtuigd kunnen worden om dit voorstel van resolutie te steunen, zodat dit een breed gedragen resolutie wordt, om die onderhandelingen met het federale niveau aan te vatten. Zo kunnen we aantonen dat Vlaanderen, en als ik goed geïnformeerd ben ook de andere deelstaten, echt wel willen dat die samenwerkingsakkoorden in overeenstemming worden gebracht met de institutionele realiteit en met de Grondwet, met de Bijzondere Wet, en tegelijk ook met de wijzigingen die zijn gebeurd aan het verdrag van de Europese Unie.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Uit de toelichting blijkt opnieuw duidelijk dat het de DGE is die de procedure niet heeft gevolgd, of heeft beslist om geen advies te vragen op basis van eerdere standpunten van de Vlaamse Regering. Minister Khattabi heeft dan toch nog het initiatief genomen om wel alle deelstaatregeringen op te nemen. De procedure is dus gevolgd. Dat zijn niet mijn woorden, collega Deckmyn, maar de woorden van uw collega in de Kamer de voorbije week. Uw collega zei dat mevrouw Khattabi de procedure correct heeft gevolgd. *(Opmerkingen van Johan Deckmyn)*

Hiermee is dat inderdaad rechtgezet, maar ik wil het hier toch benadrukken. Anders dan wat collega Vanlouwe zegt – namelijk dat het probleem niet in deze kamer zit – meen ik dat het thema klimaat wel degelijk een probleem is van dit huis. Terwijl de elf lidstaten beslissen om verder te gaan met de onderhandelingen en op basis van de energie- en klimaatcrisis meer engagement tonen, zegt Vlaanderen 'neen'. Het Vlaamse veto zorgt ervoor dat we met de Vlaamse Regering opnieuw de Belgische standpunten blokkeren, net zoals bij de internationale klimaattoppen. Een samenwerkingsakkoord zal dat blokkeringsfederalisme niet oplossen.

Ik ga akkoord om een samenwerkingsakkoord aan te passen aan de realiteit van vandaag. Maar zolang deze Vlaamse Regering op internationaal en op Europees niveau blijft blokkeren om degelijke doelstellingen na te streven, om klimaatambitie te tonen, om een voortrekkersrol op te nemen in Europa en in de hele wereld, zal dit samenwerkingsakkoord niets oplossen. We moeten meer ambitie tonen.

Minister-president, mijn vraag voor u is: wanneer gaan de Vlaamse veto's tegen een ambitieus internationaal en Europees klimaatbeleid wegvallen, zodat we eindelijk vanuit België, met de Vlaamse en de andere regeringen samen, een voortrekkersrol kunnen spelen op Europese en internationale fora?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Eerst en vooral, mijnheer Deckmyn, het is het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid dat gezegd heeft dat de DGE-collega's werden geconsulteerd over de opvolging van dit voorstel en dat het niet opportuun werd geacht om een verklaring voor te leggen ter goed- of afkeuring via een procedure. Het kabinet van minister Demir heeft gehoord dat er geen Belgisch antwoord kwam, dus was dat voor hen in orde. Het is niet dat we onze bevoegdheid niet hebben uitgeoefend. Als er geen Belgisch antwoord komt, is het voor ons in orde.

Wat het samenwerkingsakkoord betreft – wat zowel uw vraag was als die van mijnheer Vanlouwe – heb ik u gezegd dat er een engagement van de federale overheid was om nog voor het zomerreces een Interministerieel Comité Buitenlands Beleid over het samenwerkingsakkoord te hebben. Het is nog geen zomer.

Ondertussen is de minister van Buitenlandse Zaken tijdelijk afwezig. We hebben daar alle begrip voor en intens medeleven. Voor mijn part hoeft dat niets te veranderen aan het feit dat het Interministerieel Comité Buitenlands Beleid voor de zomer bijeenkomt en beslissingen neemt over die samenwerkingsakkoorden. U vraagt naar een timing. Wel, die timing ligt redelijk dichtbij.

Mijnheer Aerts, ik wil hier het debat rond de milieuproblematiek en de milieuaanpak van Vlaanderen niet voeren. Dat hebben we al dikwijls genoeg gedaan. U vraagt wanneer we onze veto's gaan laten vallen. Ik denk niet dat wij veto's stellen. Ik denk wel dat we realistisch kijken naar wat in zo'n dichtbevolkt industrieel gebied als Vlaanderen mogelijk is, zonder onze economie te fnuiken, zonder ons in een verarmingstraject te zetten. We rekken maximaal de elastiek om zoveel mogelijk duurzaamheidsbeslissingen en ook acties te nemen. Het is heel gemakkelijk om in een opbod van doelstellingen te gaan. Waarom zouden we niet naar 100 procent gaan? Wat is de uitdaging? Ik daag daar alle andere geledingen in dit land voor uit. Wat is de uitdaging? De uitdaging bestaat erin om te zeggen: om die doelstellingen te bereiken, gaan we acties beslissen en die ook uitvoeren. Ik zeg met de hand op het hart dat het tweede luik de manier is waarop wij het in Vlaanderen aanpakken. Als we zeggen dat we ons voor een doelstelling engageren, dan zetten we daar acties tegenover om tot die doelstelling te komen en voeren we die acties uit. En die aanpak zullen we blijven hanteren. Als we akkoord gaan met een doelstelling, moeten we ook de acties ter beschikking hebben om die doelstelling te bereiken. Anders gaat het over gratuite opbodpolitiek, waar ik echt voor pas.

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het slotwoord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Minister-president, ik blijf bezorgd over de herziening van de samenwerkingsakkoorden. Ik neem opnieuw akte van de deadline die u naar voor schuift. Voor het reces zullen we dan toch op zijn minst wat nieuws hebben hieromtrent. Ik kijk daar met heel veel interesse naar uit en ik hoop dat dit ook bewaarheid zal worden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de relaties tussen de Europese Unie en India – 2595 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Minister-president, uw voorganger en huidig euro-parlementslid Geert Bourgeois treedt in het Europees Parlement op als rapporteur van een toch wel belangrijke opinie over de handelsrelaties tussen de EU en India. De opinie bevat een motie die oproept tot een versterking van de relaties tussen de EU en India. We kennen uiteraard India als de grootste democratie ter wereld, maar toch ook voor de EU een belangrijke afzetmarkt.

Hoewel de resolutie nog niet werd aangenomen door het Europees Parlement, bevat ze toch heel interessante elementen. Het staat buiten kijf dat India een enorm potentieel heeft als partner voor de EU, zowel op economisch als op politiek, cultureel, sociaal en strategisch vlak, niet het minst omdat beide partners 's werelds twee grootste democratieën zijn.

De huidige bilaterale relaties blijven echter grotendeels onontgonnen, ondanks het bestaan van een strategisch partnerschap en ook regelmatige bijeenkomsten op

hoog niveau, zoals de EU-India-top van 8 mei 2021. Tijdens die ontmoeting herhaalden Europese en Indiase leiders nogmaals hun wil om de samenwerking te verdiepen en te versterken, onder meer door te onderhandelen over een breed handelsakkoord, een akkoord over investeringen en een akkoord over geografische productaanduidingen. Er werden ook bilaterale werkgroepen opgericht, bijvoorbeeld over weerbare bevoorradingsketens. De EU-India High-Level Dialogue on Trade and Investment ziet toe op de uitvoering van deze beslissingen.

De voorgestelde resolutie tracht een nieuwe impuls te geven aan de versterking van de handelsrelaties. Vooreerst tonen de bilaterale handelscijfers het belang van een uitgediepte economische samenwerking aan. De EU is voor India immers de derde grootste handelspartner en de belangrijkste buitenlandse investeerder. Omgekeerd daarentegen is India slechts de negende handelspartner van de EU en nam New Delhi maar 2,1 procent van de totale EU-handel voor zijn rekening. Dat wijst toch op bijkomende opportuniteiten, ook voor Europa en zeker ook voor Vlaanderen, met zijn open economie. Met een snel groeiende bevolking en economie is India een uiterst interessante handelspartner, die daarnaast ook een betrouwbare partner kan worden voor de diversificatie van de Europese bevoorradingsketens. Zowel de coronacrisis als het huidige conflict in Oekraïne tonen het belang van weerbare bevoorradingsketens aan. We hebben allemaal gezien waar tijdens de coronacrisis soms de mondkmaskers – al zeg ik alleen nog maar dit – vandaan kwamen.

Een handelsakkoord tussen de EU en India zou ongetwijfeld een boost geven aan de bilaterale handelsstromen. Ook kan zo'n modern akkoord voorzien in controle- en beschermingsmechanismen inzake investeringen of het verzekeren van een gelijk speelveld. De EU kan via toegenomen handel met India ook een nieuwe partner vinden om de Wereldhandelsorganisatie weer op te waarderen, in het bijzonder door het bestaande geschillenbeslechtingssysteem te hervormen, iets waar we in de vorige legislatuur meermaals over gedebatteerd hebben, onder andere binnen het CETA-handelsverdrag (Comprehensive Economic and Trade Agreement).

Verder kunnen de EU en India ook samenwerken op het vlak van belangrijke kwesties zoals de strijd tegen de klimaatverandering of het versterken van een op regels gebaseerde internationale orde, en ook principes zoals de rechtsstaat en mensenrechten en uiteraard ook de democratie.

Vlaanderen vaart wel bij betere relaties tussen Europa en India. Vlaanderen is momenteel vertegenwoordigd met Flanders Investment & Trade (FIT) op drie locaties in India. In 2021 was India Vlaanderens twaalfde partner wat goederen-uitvoer betreft. Op het vlak van goedereninvoer stond India op de veertiende plaats.

De motie in het Europees Parlement is dan ook een goede zaak, net als de hernieuwde interesse van de EU in India, zoals bleek uit de top vorig jaar in mei. Nu is het echter tijd om zo snel mogelijk de daad bij het woord te voegen.

Deze context indachtig heb ik dan ook enkele vragen.

Hoe evalueert u het werk dat geleverd wordt in het Europees Parlement? Bent u het eens met de analyse dat de EU dringend werk moet maken van het verder uitdiepen van de betrekkingen tussen Europa en India, op economisch, politiek, cultureel, sociaal en strategisch vlak, onder meer ook rekening houdend met het feit dat Rusland ook zijn focus zal verleggen, mogelijk naar India?

Steunt u als minister-president een breed handelsakkoord tussen de EU en India? Zo ja, zult u dit dan op Europees niveau of ook intrafederaal verder bepleiten? Kunt u ook een stand van zaken geven over de onderhandelingen?

Welke invloed zou dit hebben op de relaties tussen Vlaanderen en India?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: India is de grootste democratie ter wereld, met een groeiende welvaart en een toenemend marktpotentieel. Het uitdiepen van de betrekkingen tussen de EU en India op economisch, politiek, cultureel, sociaal en strategisch vlak is dan ook een doelstelling waarin de Vlaamse Regering zich volledig kan vinden. Dat streven is bovendien in lijn met de EU-strategie voor samenwerking in de Indo-Pacifische regio, een strategie die de Commissie in september 2021 publiceerde.

Dat betekent hoegenaamd niet dat deze onderhandelingen eenvoudig zullen zijn. Zo stapte India uit de onderhandelingen rond het Regional Comprehensive Economic Partnership, een groot vrijhandelsakkoord tussen de tien leden van de Associatie van Zuidoost-Aziatische Naties (ASEAN) en vijf partnerlanden, waaronder Australië, China en Japan. Onze belangen vallen ook niet altijd samen, wat onder meer al is gebleken tijdens de debatten van de Wereldhandelsorganisatie over landbouw. Ook de mensenrechtensituatie blijft een belangrijk aandachtspunt in onze relatie.

Wat betreft de vraag of ik een breed handelsakkoord steun en wat de stand van zaken is: de Vlaamse Regering steunt de heropstart van onderhandelingen om tot ambitieuze en evenwichtige handels- en investeringsbeschermingsakkoorden met India te komen. Hierbij gaat eveneens aandacht naar duurzame ontwikkeling. Ook de bescherming van geografische aanduidingen is een belangrijk punt. Een gunstige regeling kan leiden tot een verhoogd exportpotentieel voor de betreffende producten. Wij bepleiten deze elementen in het kader van de coördinatie van het Belgisch standpunt rond het EU-handelsbeleid.

Wat betreft de stand van zaken: zoals u weet werd de heropstart van de onderhandelingen aangekondigd op de EU-India-top van 8 mei vorig jaar in Porto. Begin dit jaar werden de prioriteiten onderling uitgewisseld ter voorbereiding van de onderhandelingen, gevolgd door het uitwisselen van concrete tekstvoorstellen. Een eerste onderhandelingsronde moet nog opstarten. Mijn diensten volgen dat proces op de voet.

Welke invloed zou zo'n verdrag hebben? Eerst en vooral biedt een ambitieus en evenwichtig Euro-Indisch handelsakkoord, waarin aandacht geschonken wordt aan duurzame ontwikkeling, onze bedrijven de mogelijkheid om te internationaliseren en de in- en uitvoerstromen tussen Vlaanderen en India uit te breiden, door tarifaire en niet-tarifaire handelsbelemmeringen weg te nemen. Uiteraard moet een dergelijk akkoord een aanpak op maat garanderen. Voor bepaalde landbouwproducten bestaat bijvoorbeeld de vrees dat India te veel zou uitvoeren naar de EU. Ook voor audiovisuele diensten en openbare diensten, alsook voor diensten van algemeen belang, is een gedifferentieerde aanpak aangewezen.

Er is zeker en vast potentieel voor Vlaamse exporteurs. Enkele specifieke uitvoersectoren die hier wel bij kunnen varen, zijn ten eerste de uitvoer van parels, edelstenen, edele metalen en diamant, maar dat geldt ook voor de farmaceutische producten en de export van chemische producten. Andere sectoren die kunnen winnen, zijn die van machines, toestellen en elektrisch materieel, de sector van kunststof en toepassingen en de sectoren van voeding en drank, voertuigen en onderdelen daarvan. Ten slotte zijn er ook opportuniteiten voor de export van diensten, bijvoorbeeld in sectoren zoals gezondheidszorg, burgerluchtvaart, hernieuwbare energie en baggerwerken.

U haalde zelf de handelscijfers al aan in uw vraag. Ik kan daarbij aanvullen dat de uitvoer naar India in 2021 goed was voor 1,5 procent van de Vlaamse totaalexport.

De invoer vanuit India had eveneens een aandeel van 1,5 procent in de Vlaamse totaalimport. Gezien het marktpotentieel van India, maar ook gezien de nog bestaande handelsbelemmeringen, biedt een vrijhandelsakkoord dus heel wat groeikansen aan de Vlaamse bedrijven.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Minister-president, dank u wel. Ik denk inderdaad dat er heel wat potentieel is voor onze Vlaamse ondernemingen. Het is ook goed dat Vlaanderen daar vertegenwoordigd is met FIT. U verwees zelf naar de mogelijkheden die er zijn voor onder meer onze internationaal gerenommeerde bagger-ondernemingen zoals DEME, Jan De Nul en andere. Tegelijkertijd wees u op de mogelijkheden en opportuniteiten voor de diamantsector, maar ook onze farma-, chemie-, machine- en kunststofsector.

We hopen uiteraard dat India zijn engagementen serieus neemt. Er waren in het verleden onderhandelingen die gestrand zijn. We weten ook dat India geen gemakkelijke onderhandelaar is en geregeld eens protectionistisch terug te reageren, onder meer ten aanzien van de Wereldgezondheidsorganisatie. Ik denk bijvoorbeeld aan het standpunt over de 'TRIPs waiver' (Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights) aangaande vaccins of de weigering om toe te treden tot de overeenkomst rond overheidsopdrachten.

Toch moeten we positief blijven. We moeten ervoor zorgen dat we hier het meeste voor onze bedrijven en onze export kunnen uit halen. Belangrijk is om barrières in de relatie zoveel mogelijk weg te halen en de hoge tarieven die gelden zoveel mogelijk weg te werken.

Ik blijf benadrukken – ik denk dat u het ook hebt aangehaald – dat India de vijfde grootste economie ter wereld is, een van de snelst groeiende, en dan moeten wij vanuit Europa en zeker vanuit Vlaanderen inspelen op de mogelijkheden die dat biedt voor onze export.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Dank u voor de interessante vraag, collega Vanlouwe. India is inderdaad de grootste democratie ter wereld en begint steeds meer een belangrijke geopolitieke rol te spelen. Dat weten we allemaal. We hebben hen ook nodig om de grote mondiale uitdagingen van het ogenblik aan te gaan, denk aan de klimaatuitdagingen. Zonder een dergelijke grote economie als India zal het allemaal niet lukken.

Anderzijds wil ik vanuit onze fractie benadrukken dat de democratie in India onder druk staat. De pandemie heeft de maatschappelijke, sociale en religieuze tegenstellingen in India verder verscherpt en een negatieve impact gehad op de mensenrechten. De mensenrechten zijn in de grondwet gewaarborgd, maar lijken in de praktijk aan erosie onderhevig. Vooral de positie van vrouwen en meisjes maar ook de godsdienstvrijheid, de mediavrijheid en de positie van mensenrechtenverdedigers zijn de laatste jaren in het nauw gekomen. Daarnaast is er, vrij recent, sprake van krimpende ruimte voor het maatschappelijk middenveld, om het mooi uit te drukken. Er is een amendement goedgekeurd op de 'Foreign Contribution Regulation Act', waarbij de mogelijkheden voor maatschappelijke organisaties om financiering uit het buitenland te ontvangen, worden ingeperkt. Dat is een maatregel die enige tijd geleden ook in Rusland werd ingevoerd. Dit om maar te zeggen dat het evoluties zijn waarvoor we onze ogen niet mogen sluiten.

Daarom heb ik een paar vragen. Minister-president, hoe kunnen de Europese Unie en Vlaanderen ertoe bijdragen dat de mensenrechten en de democratische rechten

in India niet verder worden uitgehoud? Hebt u weet of er ook een geregelde mensenrechtendialoog tussen de Europese Unie en India plaatsvindt?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Vanlouwe, dank u wel voor uw commentaren, die terecht waren.

Mevrouw Brouwers, ik heb altijd gezegd dat zo een handelsakkoord de gelegenheid biedt. Ik heb al wel contact gehad met de Indische ambassadeur, en misschien plannen we nog wel eens een handelsmissie naar India. Maar waar je echt bindende afspraken kunt maken, is natuurlijk in het kader van zo een handelsakkoord. Daarom heb ik daarstraks in mijn antwoord gezegd dat dat een van de topics is die aanwezig moet zijn.

Tegelijkertijd zeg ik altijd dat als je alles wilt oplossen met een handelsakkoord, je het nagenoeg onmogelijk maakt om een handelsakkoord te maken. Ik denk dat het een kwestie is van het creëren van het platform waarop de dialoog kan starten. Een handelsakkoord is daar vaak een heel goed platform voor. Vandaaruit kan men dan andere, gevoeligere topics nog meer in de diepte aanpakken. In die zin denk ik dat een handelsakkoord dat ook aandacht besteedt aan die thematiek, de beste methode is om het quid pro quo te kunnen verkrijgen van India.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Johan Deckmyn aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de Belgisch-Nederlandse top van 19 april 2022 in Gent – 2625 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Wat in Gent gebeurt, interesseert me altijd bijzonder. Er vond op dinsdag 19 april overleg plaats tussen de Federale en de Nederlandse Regering. Het gaat om een zogenaamde Thalassa Top, zoals de gezamenlijke vergadering tussen België en Nederland heet. De Federale Regering hield met de Nederlandse Regering een gezamenlijke ministerraad. De oorlog in Oekraïne en de gevolgen ervan stonden centraal. Zowel premier De Croo als minister-president Rutte wil dat Europa het voortouw blijft nemen, ook bij de wederopbouw van het land.

Ook tussen de Vlaamse en Nederlandse Regering werden er voornemens gemaakt om een tweejaarlijks toptoverleg te organiseren. In 2011 besloten Nederlands minister-president Mark Rutte en zijn toenmalige Vlaamse evenknie Kris Peeters om voortaan elke twee jaar een toptoverleg te organiseren. Dit vond ondertussen vijf keer plaats. De laatste keer was op 4 november 2020.

Werd u, minister-president, op de hoogte gehouden van wat concreet werd besproken op de top tussen de Federale en de Nederlandse Regering?

Werden er op de top in Gent ook zaken besproken die betrekking hebben op Vlaanderen of die het Vlaamse bevoegdhedenpakket kunnen beïnvloeden?

Wanneer staat de volgende Vlaams-Nederlandse top gepland? Zijn hiertoe al concrete initiatieven genomen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Ik ben inderdaad correct op de hoogte gehouden van wat er op de top tussen de Federale en de Nederlandse Regering werd besproken. Dat is een procedure. Ik heb als minister van de Federale Regering al eens zo'n vergadering meegemaakt. Die voorbereiding is correct verlopen. Dat is mijn evaluatie.

Er kwamen enkele onderwerpen aan bod die vanuit het oogpunt van de bevoegdheden en belangen zowel het federale als het Vlaamse niveau aangaan. Het meest markante voorbeeld hiervan is het 3RX-dossier, het alternatieve tracé voor de IJzeren Rijn. Het is belangrijk dat Nederland weet dat Vlaanderen én België dit sterk vragen. Het is goed dat er geen ruis op de lijn zit op dat vlak. In het licht van de gezamenlijke verklaring werd ik hierin geconsulteerd. Zo zorgden mijn diensten voor technische inbreng. Deze inbreng werd meegenomen in de uiteindelijke verklaring. Ook de Einsteintelecoop betreft Vlaamse bevoegdheden. In dezen werd collega Crevits eveneens geraadpleegd.

De volgende Vlaams-Nederlandse top zal, door het roterende gastheerschap – tijdens de coronacrisis, in 2020, hebben wij dat gedaan, een stuk elektronisch – in Nederland plaatsvinden. Een concrete datum is er nog niet. Begin juli zie ik Mark Rutte om dit te bespreken. We zullen dan concrete afspraken maken.

Sinds het aantreden van het Nederlandse kabinet-Rutte IV vonden er trouwens al vele individuele gesprekken plaats, of ze staan ingepland, tussen leden van de Nederlandse en de Vlaamse Regering. Deze middag had ik het genoegen om de Nederlandse staatssecretaris voor Cultuur in het Errerahuis te ontvangen. Ik heb ook de minister voor Hoger Onderwijs, Wetenschappelijk Onderzoek en Cultuur enkele weken geleden gezien in Amsterdam in het Concertgebouw. Ik weet dat collega Weyts naar het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie gaat, op 13 juni als ik me niet vergis. De contacten zijn dus veelvuldig na het aantreden van de nieuwe Nederlandse Regering. Voor mij blijven dat internationaal de belangrijkste contacten.

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Minister-president, dank u wel voor uw antwoord, dat zeker een antwoord is dat ik bijzonder interessant vind. Er zijn twee zaken die er voor mij een beetje uit springen met betrekking tot wat daar ter sprake kwam. Er is de IJzeren Rijn, een dossier dat al heel lang aansleept. Wat mij betreft, is dat een beetje een 'never-ending story'. Ik hoop dat dat plots misschien toch in een stroomversnelling geraakt, maar dat is iets dat blijft terugkomen. Een ander punt dat ook mijn bijzondere interesse wegdraagt, is die Einsteintelecoop. Ik heb daaromtrent al diverse vragen gesteld aan minister Crevits, en wellicht zal er nog een volgen. Dat lijkt me immers ook een bijzonder interessant dossier, dat over diverse landgrenzen heen voor een bijzonder grote meerwaarde kan zorgen. Als ik mij niet vergis, zijn we nog in concurrentie met Sicilië en nog een paar andere plaatsen. Ik hoop dus dat we ter zake ook zeker mee aan de kar trekken.

Ik vind het alvast ook een goede zaak dat we ons niet alleen op die Vlaams-Nederlandse top focussen, alhoewel ik dat zeer belangrijk vind, maar dat u en uw collega's in de Vlaamse Regering daarnaast echt heel nauw samenwerken en heel nauwe contacten hebben met de Nederlandse regering. U hebt dat echter gewoon bevestigd, dus wat mij betreft geen enkel probleem. We moeten ervoor zorgen dat we samen met Nederland binnen Europa en zelfs de wereld aan hetzelfde zeel kunnen trekken, en op die manier de Vlaamse én de Nederlandse belangen gezamenlijk sterk kunnen verdedigen.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Minister-president, dank u wel voor uw toelichting. Als lid van de Benelux-assemblee en als overtuigd orangist ben ik ook absoluut een voorstander van grensoverschrijdende samenwerking. Hopelijk zullen die grenzen ooit verdwijnen. Er is inderdaad een goede samenwerking en een stevige traditie van overleg op diverse niveaus. U hebt inderdaad verwezen naar de Einstein-telescoop en de doorbraak die er hopelijk komt wat 3RX betreft, maar er is natuurlijk ook North Sea Port, waarbij met Gent en Vlissingen eigenlijk een nieuwe haven is ontstaan, die door Vlaanderen en Nederland samen wordt beheerd.

Ik heb een heel concrete vraag met betrekking tot het Donner-Berx-rapport. Ik weet niet of u daar nu op kunt antwoorden. Dat is het rapport met mogelijke oplossingen voor knelpunten die bestaan in de grensstreek of die grensoverschrijdend zouden zijn. Kunt u bijkomend toelichting geven over bepaalde punten die daarin zijn aangehaald?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Deckmyn, de IJzeren Rijn, of 3RX, is een bijzonder belangrijk dossier. Ik denk dat we dat alleen maar kunnen oplossen als we de 'schotel' wat kunnen vergroten. Dat is dikwijls zo in moeilijke discussies. Louter en alleen wat de IJzeren Rijn betreft, denk ik dat daar voor Nederland heel weinig voordelen en wel een reeks nadelen aan zijn. Ik denk dus dat we dat moeten koppelen aan andere dossiers, waar de voordelen voor Nederland groter zijn. Dat is eigenlijk ook de aanpak geweest bij mijn jongste gesprekken met Mark Rutte. Hij zei wel dat we moesten wachten tot de nieuwe regering zou aantreden om die 'plat' te bepalen, maar ik denk dat dat de manier is waarop we dat kunnen aanpakken.

Wat de telescoop betreft, trekken we aan hetzelfde zeel.

Mijnheer Vanlouwe, ik hoorde u zeggen dat u blij bent dat er een doorbraak is met betrekking tot de IJzeren Rijn. Dat heb ik niet gezegd.

Karl Vanlouwe (N-VA): Ik hoop dat.

Minister-president Jan Jambon: Wij hopen allemaal op een doorbraak. Er zal echter nog hard aan moeten worden gewerkt, maar goed, we gaan dat doen. Dat was trouwens ook het onderwerp in de gemeenschappelijke regeringszitting die we met Noordrijn-Westfalen hebben gehad, dat ook wel voordelen heeft bij de IJzeren Rijn. Dat is belangrijk, maar ik denk dat we de schotel wat moeten vergroten, de thematiek wat moeten verbreden om te komen tot een aanbod dat ook interessant is voor Nederland.

Wat het Donner-Berx-rapport betreft, dat is een zeer technisch document. Wat dat grensoverschrijdende betreft, ik ben opgevoed met de stelling: 'Hier en aan de overkant, daar en hier is Nederland.' Dat grensoverschrijdende is dus relatief. Ik heb wel uit dat document begrepen dat er inzake dat grensoverschrijdende eigenlijk heel weinig wetswijzigingen, legistiek werk nodig is, dat het veeleer gaat over administratieve procedures. Dat is dus eigenlijk werk dat min of meer onder ambtenaren kan gebeuren. Dat vond ik wel een hoopgevende conclusie uit dat rapport. De ambtenarij werkt dus ook aan het op elkaar afstemmen van die procedures.

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Collega Vanlouwe heeft mij een klein beetje getriggert. Daarom wou ik toch nog iets toevoegen aan dit debat. Ik ben zelf ook lid van het Benelux-parlement én overtuigd orangist. *(Opmerkingen van Karl Vanlouwe)*

Bovendien zat ik in de raad van bestuur van de Gentse haven, trouwens, toen er werd onderhandeld over een fusie met Zeeland Seaports. Dat was een bijzonder mooi voorbeeld van Vlaams-Nederlandse samenwerking. Ik was er op de eerste rij getuige van hoe we op een zeer constructieve en mooie manier concreet kunnen samenwerken om ervoor te zorgen dat in het geval van Nederland en Vlaanderen een plus een drie is.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het af luisterschandaal in Catalonië – 2646 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over mogelijk gebruik van spyware door Spanje tegen Catalaanse politici en activisten – 2651 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister-president, van India komen we nu via Gent in Catalonië terecht. Daar zijn de spanningen tussen Barcelona en Madrid alweer toegenomen. De aanleiding deze keer is Catalangate, een spionage-affaire waarbij meer dan zestig Catalaanse pro-onafhankelijkheidspolitici en hun entourage systematisch in de gaten werden gehouden met behulp van zogenaamde Pegasus-spyware. Dat blijkt uit een onderzoek van de Canadese groep Citizen Lab dat in het Amerikaanse tijdschrift The New Yorker verscheen. Deze Israëlische spionagesoftware kwam al eerder in beeld omdat die door autoritaire regimes misbruikt wordt om journalisten, politici van de oppositie en kritische burgers te bespioneren. In maart 2020 plaatste de organisatie Verslaggevers Zonder Grenzen het Israëlische cyberwapenbedrijf NSO, dat de software ontwikkelde, daarom op de lijst van Vijanden van de Vrije Pers.

NSO heeft al meermaals verklaard dat het de software enkel aan regerings-organisaties heeft verkocht. Dat maakt de Spaanse regering natuurlijk de hoofdverdachte in dit schandaal. De woordvoester van de Spaanse regering, Isabel Rodríguez, liet verstaan dat de regering 'niets te verbergen' had. Maar omdat het om een 'aangelegenheid van nationale veiligheid' gaat, weigerde ze om meer informatie te geven. De woordvoester bleef er wel bij dat zonder een rechterlijk bevel in Spanje geen gesprekken kunnen worden afgeluisterd. De vraag is natuurlijk of de Spaanse overheid dat laatste werkelijk in acht heeft genomen.

De Catalaanse minister-president Pere Aragonès heeft er ondertussen in een reactie op het schandaal mee gedreigd de Spaanse regering in Madrid geen parlementaire steun meer te geven. Dat zou de linkse minderheidsregering van Spaans premier Pedro Sánchez in de problemen kunnen brengen. Aragonès eist een intern onderzoek onder onafhankelijk toezicht zodat opgehelderd kan worden wie de opdracht gaf tot de spionageactie. Volgens de Catalanen is de hoofdverdachte de Spaanse geheime dienst CNI, die begin dit jaar nog in opspraak kwam nadat een Spaans oud-agent voor het Hooggerechtshof had verklaard dat CNI een rol zou hebben gespeeld bij de aanslagen in Barcelona in 2017. De Catalaanse minister-president riep de Europese Commissie ook op om haar druk op de Spaanse Regering op te voeren, indien die zou weigeren een onderzoek te voeren naar het spionageschandaal.

Ik heb daarom de volgende vragen, minister-president.

Hebt u omtrent het spionageschandaal in Catalonië al contact gehad met uw Catalaanse ambtsgenoot? Zo ja, wat werd daarbij besproken?

Steunt u de oproep van de Catalaanse minister-president aan de Europese Commissie om haar druk op de Spaanse Regering op te voeren? Zo ja, hoe zult u dat concreet maken? Zult u bijvoorbeeld zelf de Europese Commissie aanschrijven?

Hebt u ondertussen nog pogingen ondernomen om een gesprek te voeren met de Spaanse ambassadeur in ons land? Of zult u, naar aanleiding van dit schandaal, nogmaals proberen de Spaanse ambassadeur te contacteren?

Bent u bereid om de Federale Regering te vragen dat ook België een expliciete vraag om een onafhankelijk onderzoek richt aan Spanje en de Europese Commissie?

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Mijn vraag sluit volledig aan bij die van collega Slagmulder. Ik wil een kleine aanvulling geven. Half april kwam het Canadese onderzoeksinstituut Citizen Lab inderdaad met het nieuws naar buiten dat niet alleen politici maar ook activisten vanaf 2017 – dus net na het onafhankelijkheids-referendum – tot 2020 bespioneerd werden. Men vermoedde dat dit gebeurde in opdracht van de Spaanse geheime dienst. Op 19 maart 2020 kreeg Catalaans politicus David Bonvehí bijvoorbeeld een sms over een pakje, die er onschuldig uitzag. In die sms stond een link waar hij nietsvermoedend op klikte. Ongewild had hij hiermee de Israëlische spyware Pegasus op zijn smartphone laten binnen-dringen. Vanaf dat moment kon de eigenaar van de spyware alle communicatie en activiteiten die op deze telefoon plaatsvonden, volgen.

De Pegasus-spionagesoftware werd ontwikkeld door het bedrijf NSO Group met hoofdzetel in Israël. Hun cliënteel bestaat uitsluitend uit overheidsinstanties en helpt die in de strijd tegen terreur en misdaad. Volgens het Canadese onderzoek blijft de technologie echter ook ingezet worden tegen democratisch verkozen politici, met name tegen de reeds genoemde Catalaanse politicus David Bonvehí maar ook tegen 64 andere Catalaanse politici. Ik ben ondertussen in het bezit gekomen van een rapport van de Catalaanse overheid, dat me is overhandigd door minister Victòria Alsina. Daaruit blijkt dat sinds 2010 iedere Catalaanse minister-president bespioneerd werd, dus Quim Torra, die u zelf nog ontmoet hebt, en zijn voorganger Carles Puigdemont, die we uiteraard kennen, en ook Artur Mas en huidige Catalaans president Pere Aragonès. De telefoon van Pere Aragonès zou geïnfecteerd zijn in 2019 en 2020, toen hij vicepresident en minister van Economie was, net op het ogenblik dat er onderhandelingen liepen over de installatie van Pedro Sánchez en de mogelijke dialoog tussen de Catalaanse en de Spaanse Regering. Dat blijkt dus uit een rapport van de Catalaanse Generalitat.

Mijn vragen sluiten volledig aan bij die van collega Slagmulder. U bent hier uiteraard van op de hoogte. Kunt u dit dossier aankaarten, zowel intra-Belgisch als op Europees niveau?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Bedankt, collega's. Ik ben uiteraard op de hoogte van deze kwestie. Ik heb mijn Catalaanse ambtsgenoot daar tot op heden nog niet over kunnen spreken.

Het Pegasus-programma dient om terroristen en andere criminelen te monitoren en te ontmaskeren. Dat de Spaanse regering een dergelijk instrument ingezet zou hebben om legitiem verkozen Catalaanse politici, advocaten en activisten van de

onafhankelijkheidspartijen te bespioneren, zou totaal ongeoorloofd zijn. Er waren reeds vermoedens dat de Spaanse staat dit deed. De vaststellingen van spionage door een onafhankelijke actor zoals het Canadese Citizen Lab, bestaande uit een groep van cyberbeveiligingsdeskundigen van de universiteit van Toronto, lijken alvast duidelijk te maken dat dit alles niet te minimaliseren valt. De bevindingen van Citizen Lab werden daarenboven bevestigd door het Security Lab van Amnesty International.

Deze spionagekwesitie is recent overigens nog wat complexer geworden. Nadat de Spaanse staat onder vuur kwam te liggen, meldde die immers zelf getroffen te zijn. Zowel Spaans premier Pedro Sánchez als defensie-minister Margarita Robles zouden namelijk eveneens slachtoffer zijn van een spywarehack via Pegasus-technologie. De incidenten met Pegasus zullen nog aan bod komen in het Spaanse parlement.

Dan, of ik de oproep van de Catalaanse minister-president steun en of ik die kwestie op Europees niveau zal aankaarten. Ik ben van oordeel dat de Europese Unie enkel geloofwaardig kan optreden in het buitenland wanneer zij ook intern de Europese waarden respecteert, beschermt en bevordert. Ik hoop dan ook dat men vanuit de Europese instellingen deze zaak van nabij zal blijven opvolgen.

Ik verwijs ook naar de activiteiten van een in maart opgerichte onderzoekscommissie binnen het Europees Parlement. Die zal het gebruik van Pegasus en andere spyware onderzoeken en nagaan in hoeverre dit conflicteert met de EU-wetgeving en fundamentele rechten. Binnen een jaar moet er een eindrapport liggen. Mijn diensten zullen de activiteiten van deze onderzoekscommissie opvolgen en het rapport natuurlijk aandachtig doornemen. Ook de Europese Data Protection Supervisor uitte via een voorlopig rapport in februari al ernstige bezorgdheden over het gebruik van Pegasus en moderne spyware.

Wat betreft het contact met de Spaanse ambassadeur, ik heb hem nog niet gesproken, maar ik denk dat een dergelijk gesprek ook weinig zoden aan de dijk zou zetten. Eerdere uitwisselingen toonden immers aan dat een echte dialoog erg moeilijk is. Ik heb het hier in de commissie, denk ik, al gezegd: ik ga niet amechtig achter die Spaanse ambassadeur aan lopen. De uitnodiging ligt er, en is al een paar keer herhaald. Ik ga daar echt niet als een schoothondje achteraan lopen. Ik stel vast dat de Spaanse ambassadeur niet bereid is op een normale manier met ons om te gaan, zoals staten met bevoegdheden met elkaar omgaan en dat ze niet op de uitnodiging wil ingaan. We zullen niet nalaten om dat ook in internationale contexten te gebruiken. Ik ga er niet achteraan blijven lopen.

Ik hoop dat ook de Federale Regering onze bezorgdheden deelt, wanneer zou blijken dat in een Europese lidstaat democratisch verkozen politici op deze manier door de eigen inlichtingendiensten kunnen worden bespioneerd. Ik ga ervan uit dat daarover in het federale parlement ook vragen zullen worden gesteld aan de Federale Regering. U weet dat ik regelmatig een formeel onderhoud heb met de eerste minister. Ik zal dat daar zeker en vast ook ter sprake brengen.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Dank u wel, minister-president, voor uw antwoord. Het spionageschandaal blijkt dus ondertussen ruimer te gaan dan Catalonië. Het is niet duidelijk welke overheden allemaal gebruikmaken van deze software, en hoe die ingezet wordt. Waar ik me alleszins zorgen over maak, is dat deze Pegasus-software een grote bedreiging kan vormen voor onze burgerlijke vrijheden als dat niet sterk wettelijk begrensd wordt en als er te weinig controle is.

Minister-president, uit een krantenartikel in De Standaard, van een tijdje geleden, blijkt dat de Belgische politie in bepaalde gerechtelijke onderzoeken ook gebruik

maakt van die zogenaamde Pegasus-software. Blijkbaar zijn er hier ook al schandalen geweest met die software. Zo bleek de iPhone van onderzoeksjournalist Peter Verlinden besmet te zijn.

Als Catalaanse politici die pro onafhankelijkheid zijn afgeluisterd worden of werden, dan is de parallel met Vlaanderen natuurlijk snel gemaakt. Ook hier horen we vaak dat de strijd tegen extremisme opgevoerd wordt. In de strijd tegen terreur en misdaad lijkt me dat volstrekt logisch, maar de vraag is natuurlijk wie men als extremist beschouwt. Voor sommige politieke tegenstanders zijn Vlaams-nationalisten, zoals u en ik, minister-president, ook zogenaamde extremisten. Ook ik ben voor onafhankelijkheid. Ik ben ook een democraat, maar in de verste verte geen extremist. Als democraat maak ik mij dus zorgen dat in Vlaanderen hetzelfde zou kunnen gebeuren.

Op welke manier kunt u ons garanderen dat democratisch verkozen Vlaams-nationalisten, zoals u en ik, niet stiekem gevolgd worden of werden door bepaalde inlichtingendiensten? Hebt u er vertrouwen in dat het gebruik van Pegasus in ons land onder controle is? Hebt u er bij de Federale Regering al op aangedrongen om het wettelijk kader rond het gebruik van Pegasus grondig door te lichten? Zo niet, bent u dan bereid om dat zo snel mogelijk wel te doen, en garanties te eisen, zodat we in Vlaanderen nooit met toestanden zoals in Catalonië opgescheept zullen zitten?

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Dank u wel, voor uw antwoord, minister-president. Het is inderdaad, zoals u terecht zegt, in de Europese Unie onaanvaardbaar dat regeringen, centrale overheden, bepaalde spionagetechnologie gebruiken tegen politieke tegenstanders, activisten en journalisten. Ik haalde reeds aan dat het gaat over vier minister-presidenten, maar ook maar liefst 65 andere slachtoffers, gaande van journalisten tot parlementsvoorzitters en Europarlementsleden. De Europese Unie is een project van waarden. Het is dan ook essentieel dat onze democratische rechten en vrijheden in alle lidstaten gerespecteerd worden.

Ik respecteer het ook als u zegt dat de Europese Unie alleen maar geloofwaardig kan optreden in het buitenland wanneer ze ook intern de Europese waarden respecteert, beschermt en bevordert. Ik volg u daar volledig in. Maar ik stel telkens vast dat, wanneer wij de mogelijkheid hebben om hier bijvoorbeeld Europees Commissaris Várhelyi te spreken – of vorig jaar Europees Commissaris Šuica – en er een debat mee aan te gaan, en als er vragen worden gesteld en bedenkingen gemaakt specifiek rond dit spionageverhaal, er vanuit de Europese Commissie geen enkel antwoord komt. Men kijkt bijzonder graag naar bepaalde lidstaten en men draait het hoofd weg wanneer andere lidstaten in het vizier zouden komen.

Ten slotte ben ik bijzonder tevreden dat u dit ter sprake zult brengen bij uw overleg met de premier. Ik wil u erop wijzen, minister-president, dat het inderdaad een dossier is dat steeds uitbreidt. Ik weet dat u contacten hebt gehad, en dat u de voormalige Catalaanse minister-president Quim Torra gezien en ontmoet hebt. Het is niet ondenkbaar dat uw telefoon ook besmet is, of dat gesprekken die u hebt gehad met Quim Torra, of met Puigdemont, of met de huidige Catalaanse minister-president ook afgeluisterd kunnen zijn. Het is dus eigenlijk een dossier dat altijd maar verder en verder kan uitbreiden. Ik hoop dat er in uw gesprek met de premier toch ook een duidelijk signaal vanuit de Federale Regering gegeven kan worden.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Eerst en vooral, wat betreft de vraag op welke manier we dat kunnen garanderen: ik heb zelf verantwoordelijkheden gehad in de andere regering en ik moet toch zeggen dat de checks-and-balances in ons

systeem toch van een andere orde zijn dan die in de Spaanse context. Kunnen we dat 100 procent garanderen? Niets des mensen is onfeilbaar, dus in die zin is 100 procent wel heel veel, maar de checks-and-balances in ons systeem zijn van dien aard dat ik er toch vrij gerust in ben.

U kunt de vraag of er nog andere dingen geweest zijn zeker stellen aan de eerste minister, maar ik heb niet de indruk dat de policy ter zake gewijzigd is nadat ik ben weggegaan van Binnenlandse Zaken. Dat denk ik eerlijk gezegd niet, ik ben er nogal gerust in. Niettemin is het altijd goed om wat voorzichtiger te zijn. Als ik het gesprek hierover heb met de eerste minister, zal ik die thematiek ook aanhalen. Ik zeg het: intuïtief ben ik er nogal gerust in.

Wat de EU versus Spanje betreft, dat is ook een thematiek die we hier al een aantal keer hebben aangehaald. Het is wel zo – ik heb het daarstraks ook in mijn antwoord gezegd – dat het Europees Parlement zich hier nu wel over aan het buigen is en er een rapport over zal opstellen. Ze nemen daar wel een jaar de tijd voor, maar het is alleszins bezig. We zullen dat ook zeker en vast opvolgen, en met dat rapport in de hand zou ik dan wel naar de Commissie kunnen. Dat neemt echter niet weg dat er bij elk contact dat we met de Commissie hebben inderdaad kan worden gewezen op de – laat me zeggen – eigen-aardige aanpak van de relatie met Spanje.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): We kunnen alleen maar hopen dat Catalangate zo snel mogelijk wordt uitgeklaard en dat de druk op de Spaanse regering vanuit Europa wordt opgevoerd. Al hecht ik er weinig geloof aan dat de Europese Commissie in de Catalaanse kwestie ook maar iets zal ondernemen, anders had ze dat in het verleden al lang gedaan. Ik roep u alleszins op om dat vanuit Vlaanderen wel te blijven doen, want los van de Catalaanse onafhankelijkheidsstrijd is het afлуisteren van democratisch verkozen politici die een legitiem standpunt verdedigen, onaanvaardbaar, niet alleen in Catalonië, maar ook in Vlaanderen en de rest van de wereld.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): We moeten die druk inderdaad blijven verhogen, ook op Europees niveau. Het is inderdaad uitkijken naar het verslag van de onderzoekscommissie. Desalniettemin denk ik dat er vanuit het federale niveau, maar ook vanuit Vlaanderen en toch ook vanuit andere lidstaten – heb ik de indruk – ook wat meer kritiek begint op te borrelen tegenover dergelijke praktijken, die volledig ingaan tegen wat wij onze Europese normen en waarden noemen. Spionage-technologie in een zelfde club zoals de Europese Unie hoort absoluut niet, men moet elkaar vertrouwen. Wanneer dat dan ook gebruikt wordt ten aanzien van een deelstaat die misschien een afwijkende mening heeft van het centrale Spanje, kan het uiteraard niet dat men de eigen onderdanen of politici van die deelstaat totaal niet vertrouwt. Ik hoop dan ook dat die druk hoog wordt gehouden en dat we daar op alle mogelijke manieren toe bijdragen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de deelname van Taiwan aan de Wereldgezondheidsorganisatie – 2711 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Dat Taiwan van bij de start van de coronacrisis als voorbeeld werd gebruikt van een effectieve aanpak van die crisis hoefde niet te verbazen. De Taiwanese hadden namelijk al heel wat ervaring met het bestrijden van het dodelijk SARS-virus begin deze eeuw. Taiwan zou dan ook een essentiële speler moeten zijn binnen de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) om ons voor te bereiden op een volgende pandemie. Deze deelname wordt tot op vandaag echter nog steeds tegengehouden.

In het Vlaams Parlement keurden we begin vorig jaar een resolutie goed waarin aan de Vlaamse Regering werd gevraagd om samen met haar Europese partners concrete diplomatieke inspanningen te leveren voor een betekenisvolle deelname van Taiwan.

In het licht van de geopolitieke en economische situatie zijn er op dit moment heel wat spanningen in die relatie. Het leek mij dan ook belangrijk dat wij vanuit Vlaanderen het Taiwanese zelfbeschikkingsrecht als mensenrecht en het principe van internationale samenwerking hoog op de internationale agenda blijven plaatsen.

Minister-president, hoe staat u tegenover een betekenisvolle deelname van Taiwan aan de WHO?

Hoe realistisch acht u de deelname van Taiwan aan de WHO? Kan hier volgens u toch een compromis gevonden worden binnen het kader van het één-Chinabeleid?

Welke diplomatieke inspanningen werden er sinds de goedkeuring van de resolutie over de relaties met en de internationale positie van Taiwan door het Vlaams Parlement geleverd om samen met Europese partners te werken aan een deelname van Taiwan aan de WHO?

Welke toekomstige inspanningen ziet u nog mogelijk voor Vlaanderen om dit thema op de agenda te plaatsen van de WHO?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Collega Nachtergaele, de samenwerking binnen de WHO dient zo transparant mogelijk te verlopen. U verwees al naar de ervaring die Taiwan heeft bij het beheer van epidemieën. Daarom acht ik een constructieve deelname van Taiwan aan de werkzaamheden van de WHO wenselijk.

U vraagt hoe realistisch dat is. Voor een formele deelname van Taiwan aan de WHO zou een meerderheid van de lidstaten een resolutie moeten aannemen. Mij lijkt dit onwaarschijnlijk. Het aantal landen dat zich tijdens de jaarlijkse assemblee openlijk voor Taiwan uitsprak, is de afgelopen jaren eerder afgenomen dan toegenomen.

U vraagt ook welke diplomatieke inspanningen er al gebeurd zijn, en welke toekomstige inspanningen er nog zullen komen. Ik acht het passend dat Taiwan op betekenisvolle wijze bij de werkzaamheden van de WHO wordt betrokken. Van 2009 tot 2016 nam Taiwan deel aan de World Health Assembly (WHA) als waarnemer, met instemming van China. Ik noteer dat China het verzoek van Taiwan om te worden toegelaten als waarnemer, sindsdien niet meer goedgekeurd heeft.

Zoals u weet, onderhoudt de Vlaamse Regering ambtelijke en technische banden met Taiwan. Op 19 januari 2022 ondertekenden secretaris-generaal Julie Bynens van het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken en de viceminister van het Taiwanese Ministerie van Buitenlandse Zaken nog een overkoepelend Memorandum van Overeenstemming omtrent Vlaams-Taiwanese samenwerking. Dat biedt een kader voor samenwerking, onder meer op het gebied van Volksgezondheid en Welzijn.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Ik begrijp dat de middelen voor Vlaanderen natuurlijk beperkt zijn, dat we weinig mogelijkheden hebben. Maar ik ben toch blij dat u zich opnieuw heel duidelijk uitspreekt pro een deelname van Taiwan aan de WHO. Ook het ondertekenen van het memorandum juich ik toe. Ik denk dat de directe samenwerking heel belangrijk is.

Ik reken er ook op dat we in de toekomst elke mogelijkheid te baat zullen nemen om die erkenning van Taiwan niet alleen in de WHO maar ook op andere internationale fora te zullen gebruiken. We moeten die gelegenheden gebruiken om dat te bepleiten. Bedankt.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Wij kunnen die vraag vanuit de CD&V-fractie ook alleen maar bijtreden. Het komt dichterbij; vanaf 22 mei komt die WHA er, dus ik begrijp dat die vraag hier wordt gesteld. Het lijkt mij niet meer dan logisch om Taiwan er ook bij te betrekken als waarnemer, als je kijkt welk trackrecord zij de voorbije jaren hebben. Zij hebben de voorbije jaren ook hun verantwoordelijkheid opgenomen, en ze hebben internationaal heel veel steun aan andere landen gegeven met goederen en mondkmaskers. Ze hebben vorige maand Bhutan nog van zuurstofgenerators voorzien. Zij nemen dus hun verantwoordelijkheid op.

En daarbovenop hebben zij heel veel ervaring in het bestrijden van pandemieën, dus zeker op dit moment kunnen zij daar een enorm waardevolle bijdrage leveren. Het is alvast hoopvol dat ook de Verenigde Staten vorige maand opnieuw hebben aangegeven dat zij ook die vraag van Taiwan tot waarnemer mee ondersteunen. En ik ben blij dat wij dat hier ook kunnen doen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Johan Deckmyn aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het bezoek van de minister-president aan Luxemburg – 2729 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Minister-president, u bracht een bezoek aan het Groothertogdom Luxemburg, dat in het teken stond van ruimtevaarttechnologie en financiële technologie. In het kielzog van uzelf reisden een veertigtal ondernemers mee van Voka Antwerpen. Uw woordvoerder stelde dat Luxemburg helemaal niet te vergelijken valt met Vlaanderen, maar dat er wel gelijkenissen waren. Hij wees daarbij op de grootte van het land, de centrale ligging en de nadruk op innovatie.

Luxemburg zet al een tijdje sterk in op fintech. Daar komen apps voor mobiel bankieren, investeringsdiensten en cryptovaluta bij te pas. U bracht daarom onder meer een bezoek aan het Luxemburg House of Financial Technology.

Maar het land heeft zichzelf ook op de kaart kunnen zetten wat betreft ruimtevaarttechnologie. Het groothertogdom huisvest met de Société Européenne des Satellites (SES) de grootste commerciële satellietexploitant ter wereld. Luxemburg was tevens het eerste Europese land dat een wet invoerde die bedrijven toelaat grondstoffen die het exploiteert in de ruimte te commercialiseren.

Kunt u een kort overzicht geven van uw bezoek aan Luxemburg?

Werden er akkoorden afgesloten met de Luxemburgse regering of met Luxemburgse bedrijven in het kader van het bezoek?

Welke reacties hebt u ontvangen van de ondernemers die meereisden? Werden er door hen akkoorden afgesloten ter plekke?

Hebt u bij het bezoek aan het Luxemburg House of Financial Technology inspiratie opgedaan om ook in Vlaanderen meer in te zetten op fintech? Op welke manier faciliteert de Vlaamse Regering reeds fintech?

Er stond ook een bezoek gepland aan de satellietexploitant SES. Welke ervaringen hebt u opgedaan die nuttig kunnen zijn voor Vlaanderen?

In welke mate kan ook Vlaanderen volgens u profiteren van de ontwikkeling van Luxemburg tot Europese ruimtevaarthotspot?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Deckmyn, in antwoord op uw eerste vraag kan ik inderdaad een kort overzicht geven van het bezoek in Luxemburg.

De aanleiding van het bezoek was, zoals u zei, de geplande missie van Voka Antwerpen-Waasland. Ik sloot bij deze missie aan. De focus lag inderdaad op fintech en ruimtevaart. In dit kader werd een aantal relevante ontmoetingen en activiteiten gepland, zoals een bezoek aan de Kamer van Koophandel van Luxemburg en The Luxembourg House of Financial Technology (LHoFT). Het LHoFT is een publiek-privaat fintech-platform. Daarnaast bezochten we ook de Société Européenne des Satellites in Betzdorf. SES is een van de grootste private satelliet-uitbaters ter wereld, waarrond zich een ecosysteem van zeventig bedrijven vormde, alle actief in de ruimtevaartindustrie. We kregen ook een toelichting over de Luxemburgse toekomstplannen door premier Xavier Bettel, met wie ik ook een apart onderhoud had. Dat was het programma. Op de inhoud zal ik ingaan bij het verder beantwoorden van uw vragen.

Werden er akkoorden afgesloten? Deze missie, die door Voka Antwerpen-Waasland werd georganiseerd, had niet het doel om akkoorden af te sluiten. Het was de bedoeling van dit bezoek om Vlaanderen en Luxemburg dichterbij elkaar brengen op economisch vlak en het beeld bij te stellen van Luxemburg als enkel een fiscaal paradijs. Het Groothertogdom zet de afgelopen jaren immers sterk in op ruimtevaarttechnologie en op fintech. Zo werd bijvoorbeeld de concrete afspraak gemaakt dat onze experts van Flanders Space – we hebben ook een eigen ruimtevaartorganisatie – zo snel mogelijk hun Luxemburgse ‘counterparts’ zullen ontmoeten. Dat is eenvoudig te organiseren, want de huidige voorzitter van Flanders Space is een voormalig werknemer van SES.

De kleine staat Luxemburg besloot in de jaren 80 om, naast de financiële aspecten waarvoor ze bekend is, rond satellieten en ruimtevaart te werken. Als je het resultaat daarvan vandaag ziet, dan moet ik zeggen dat ik dat zonder meer formidabel vond. Het heeft bij mij de vraag opgeroepen welke visie leiders van een kleine natie vandaag moeten hanteren om pakweg binnen veertig jaar terug te kunnen kijken op een visionaire beslissing. Die vraag is voorlopig onbeantwoord. Het was alleszins een zeer inspirerend voorbeeld. Het is heel goed dat Flanders Space en SES nauw gaan samenwerken.

De reacties van de ondernemers waren dat er eigenlijk beduidend meer opportuniteiten zijn om samen te werken tussen Vlaanderen en Luxemburg dan we op het eerste gezicht zouden denken. Verschillende ondernemers maakten concrete

afspraken met hun Luxemburgse tegenhangers. De Belgische ambassadeur in Luxemburg, de Vlaming Thomas Lambert, zal hierbij betrokken worden. Dit leidde tot tevreden reacties langs beide zijden, wat uiteraard duidt op het succes van deze missie.

Ik wil hier een pluim werpen richting Thomas Lambert, de ambassadeur, die echt inspanningen doet om in Vlaanderen de opportuniteiten voor samenwerking met Luxemburg goed in kaart te brengen. Hij heeft daarin in mij een partner. Ik denk dat we de banden met Luxemburg inderdaad strakker moeten aanhalen. Er zijn nog heel veel onbeantwoorde opportuniteiten. Het is goed dat het Vlaamse bedrijfsleven daarop inspeelt.

Wat het House of Financial Technology betreft, moet ik eerlijk zeggen dat we in Vlaanderen op sommige gebieden voorloper geweest zijn toen de term fintech nog niet eens bestond. Er zijn vele bedrijven actief in wat men nu fintech noemt, maar die daar in Vlaanderen al een hele tijd actief in zijn. Ik denk aan VASCO Data Security, Keyware Technologies en Clear2Pay. Het zijn voorbeelden van technologie die nu door heel veel banken in de hele wereld worden gebruikt.

Een koepelorganisatie belast met het verder opbouwen en bevorderen van het fintechecosysteem, zoals The LHoFT, bestaat in Vlaanderen echter niet. Vanzelfsprekend hebben we dus nog wel wat opgestoken van wat Luxemburg doet op fintechgebied. We kunnen altijd bijleren, wat ook een doelstelling van deze missie was.

Via de activiteiten van Flanders Investment & Trade (FIT) faciliteert en ondersteunt de Vlaamse Regering actief de Vlaamse bedrijven uit de fintechsector. FIT maakte de laatste jaren een aantal marktstudies over fintech in onder andere Brazilië, Hongkong, Frankrijk, Zuid-Afrika en de Amerikaanse staat Georgia. Daarnaast stond fintech op het FIT-actieprogramma: zo was er een webinar over fintech in India en een deelname aan het Singapore Fintech Festival. Ook voor 2022 staat nog een webinar over Fintech Opportunities in India geprogrammeerd in september; daarnaast is er een groepszakenreis fintech naar Hongkong en Shenzhen in november en een deelname aan het reeds aangehaalde Singapore Fintech Festival, eveneens in november.

FIT ondersteunt Vlaamse bedrijven uit de fintechsector ook individueel en probeert actief buitenlandse bedrijven uit de fintechsector naar Vlaanderen aan te trekken. De voorbije jaren werden bijvoorbeeld ook een aantal roadshows georganiseerd, specifiek gericht op deze sector.

Ik verwees al naar ons bezoek aan satellietexploitant Société Européenne des Satellites. Wat me vooral is bijgebleven, is dat Luxemburg drie decennia geleden in deze totaal nieuwe en innovatieve sector investeerde op een moment dat zijn staalindustrie zieltogend was. Destijds oogstte men vooral kritiek, maar uiteindelijk bleek dit een zeer goede beslissing. Vandaag is Luxemburg namelijk een van de mondiale marktleiders. Bovendien stelt deze sector duizenden hoogopgeleide mensen te werk. Door Flanders Space nauw in contact te brengen met SES kunnen we daar heel wat inspiratie uit halen om de ruimtetechnologie in Vlaanderen meer kansen te bieden.

Luxemburg ligt bijzonder dichtbij, is een van Europa's toonaangevende innovatieve regio's en bouwde inderdaad een indrukwekkende 'space valley' uit. Redenen te over dus voor Vlaamse en Luxemburgse bedrijven uit de ruimtevaartsector om extra synergieën te creëren. Het is een overduidelijke win-winsituatie, waaraan de Vlaamse Regering vanzelfsprekend wil meewerken. De aangehaalde toenadering tussen de experts van Flanders Space en hun Luxemburgse tegenhangers is in dezen alvast een eerste en noodzakelijke stap.

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Dank voor uw antwoord. Het was blijkbaar de bedoeling om het beeld bij te stellen dat Luxemburg enkel draait om financiële, bancaire zaken. Was dat een doel van Vlaanderen of van Luxemburg of van beide?

U legt ook een belangrijke klemtoon op de ontwikkeling van de ruimtevaart-technologie in Luxemburg en zegt dat dit voor ons inspirerend kan zijn. Uit wat u naar voren brengt, leid ik af dat bepaalde zaken misschien inderdaad visionair kunnen zijn en we daar een voorbeeld aan kunnen nemen. Er liggen blijkbaar nog opportuniteiten daar. Het is interessant dat de rol van de ambassadeur daarbij heel sterk is geweest. Ik heb geen verdere vragen. Ik stel vast dat dergelijke missies voor Vlaanderen belangrijke implicaties kunnen hebben.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: U vroeg of het de bedoeling was van Vlaanderen of van beide. Het was vooral de ambassadeur die go-between heeft gespeeld en onze mensen heeft uitgenodigd. Het Vlaamse bedrijfsleven – vooral Antwerpen en het Waasland, maar het is ook daarbuiten inspirerend – is daar massaal op ingegaan. De zaadjes voor een vruchtbare samenwerking zijn gelegd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de sluiting van 25 niet-gouvernementele organisaties en de strengere aanpak van universiteiten in Nicaragua – 2804 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Nu gaat het over Nicaragua, waar de regering de afgelopen weken 25 niet-gouvernementele organisaties (ngo's) sloot en ook de universiteiten strenger aanpakt. De regering van Nicaragua is daar niet aan haar proefstuk toe om de tegenpartij monddood te maken. Dat probeerde ze eerder ook al door oppositieleden op te sluiten. Nu probeert ze alle stemmen die maar een beetje kritisch zijn, het zwijgen op te leggen.

President Ortega stelt dat de ngo's wetten hebben overtreden en hun financiële rekeningen niet openbaar hebben gemaakt. Maar de voorzitter van de Permanente Commissie voor de Rechten van de Mens geeft vooral aan dat president Ortega niet wil dat de ngo's zich kunnen documenteren over de mensenrechtenschendingen in Nicaragua.

De ngo's die gesloten zijn, zijn bijna allemaal actief rond mensenrechtenkwesties. Dat is natuurlijk niet toevallig. Dat is ook geen alleenstaand feit, want sinds 2018 werden er al 163 ngo's gesloten.

22 internationale en Nicaraguaanse mensenrechtenorganisaties hebben op 4 maart 2022 de vele mensenrechtenschendingen in kaart gebracht en aangekaart bij de permanente vertegenwoordigers van de VN-Mensenrechtenraad. Ze spreken over meer dan 130 arbitraire arrestaties en vervolgingen van tientallen mensen. Die mensen gaan niet eens een eerlijk proces tegemoet. Dan wordt er ook nog verwezen naar onrechtmatige moordpartijen. Dit zijn allemaal ernstige mensenrechtenschendingen, maar ook schendingen op het vlak van het recht op vrije meningsuiting, persvrijheid en de vrijheid van vereniging.

Ngo's zouden vrij moeten kunnen werken – daar zijn we allemaal van overtuigd – zonder dat de overheid hen in hun werking beperkt. Ze moeten kritisch kunnen zijn en een land kunnen controleren, zeker op het vlak van mensenrechten.

Daarnaast worden ook universiteiten geïnvloed. Er wordt beslag gelegd op verschillende private universiteiten om zo de greep op het onderwijs te versterken. Hoe komt dat? Omdat de studenten vandaag een heel kritische groep zijn ten opzichte van het gevoerde beleid, en dus probeert hij op die manier de greep te versterken. Het waren in 2018 immers de studenten die de protesten hebben geleid.

Daarom heb ik een reeks vragen.

Wat is het standpunt van de Vlaamse Regering ten aanzien van de situatie in Nicaragua? Hoe is de actuele relatie tussen Vlaanderen en het land? Zijn er contacten over deze kwesties gepland? Op welke manier zouden we de druk kunnen verhogen?

Er zijn een aantal Vlaamse universiteiten die samenwerken met universiteiten uit Nicaragua. Komen die samenwerkingen door de initiatieven van president Ortega onder druk te staan? Moeten we vrezen dat er Vlaamse studenten op die universiteiten geïnvloed worden en in gevaar komen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Aerts, ik zal uw eerste drie vragen samen beantwoorden. In Nicaragua zijn er stelselmatig, op grote schaal en op grove wijze schendingen van de mensenrechten en de rechtsstaat, en dat is natuurlijk onaanvaardbaar.

De Raad van de Europese Unie besloot eerder al het kader voor gerichte sancties tegen Nicaragua te verlengen tot 15 oktober 2022. De sanctieregeling werd in oktober 2019 ingevoerd en wil de verslechterende politieke en sociale situatie in Nicaragua aanpakken. De EU richt zich op personen en entiteiten die verantwoordelijk zijn voor mensenrechtenschendingen of voor de onderdrukking van het maatschappelijk middenveld en de democratische oppositie. Ook personen en entiteiten waarvan acties, beleid of activiteiten de democratie en de rechtsstaat ondermijnen, vallen onder die sancties. In januari werden nog eens zeven personen en drie entiteiten toegevoegd aan de sanctielijst. Het betreft onder meer familieleden van president Daniel Ortega en vicepresident Rosario Murillo, de nationale politie van Nicaragua, de Hoge Kiesraad en het bedrijf dat over telecommunicatie en postdiensten gaat.

Eind vorig jaar benadrukte de hoge vertegenwoordiger voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid Josep Borrell namens de EU dat de verkiezingen van 7 november 2021 in Nicaragua zonder democratische waarborgen hadden plaatsgevonden en dat de resultaten ervan niet legitiem waren. Hij verklaarde dat de regering van Nicaragua de bevolking het burgerrecht en het politieke recht op geloofwaardige, inclusieve, eerlijke en transparante verkiezingen heeft ontnomen, evenals hun recht op vrijheid van meningsuiting en van vreedzame vergadering en vereniging. In zijn toelichting aan het Europees Parlement in december vorig jaar kwalificeerde Josep Borrell Nicaragua terecht en zonder veel omhaal als een dictatuur.

Vlaanderen zet zich volledig op de lijn van de Europese Unie. Wij hebben op dit moment geen rechtstreekse diplomatieke relaties met Nicaragua. Nicaragua riep enkele maanden geleden uit eigen beweging zijn ambassadeur in Brussel terug naar Managua. Sindsdien heeft het enkel nog een zaakgelastigde in België. Ik had dus geen contact met de ambassadeur; dit staat evenmin op mijn planning wegens evidente redenen.

Wat betreft het verhogen van de druk op Nicaragua: zoals gezegd, onderhoudt Vlaanderen geen rechtstreekse diplomatieke banden met Nicaragua. Vooral de Europese Unie kan in dezen de forcing voeren. Vlaanderen steunt alvast de huidige Europese sancties. Zoals u weet, trekken wij op het vlak van de naleving van de mensenrechten resoluut de Europese en internationale kaart. We kaarten mensenrechtenschendingen aan via het Europese en het multilaterale kader. We zullen het actieve optreden van de EU in dezen dan ook blijven ondersteunen.

De universiteiten in Nicaragua zijn evenzeer slachtoffer van de autoritaire beslissingen van het dictatoriale Ortega-regime. Ik neem dus aan dat samenwerken in deze omstandigheden niet evident is. De Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) werkte in het verleden reeds een mensenrechtentoets uit, zodat Vlaamse universiteiten kunnen omgaan met dit soort situaties. Ik ben er dus van overtuigd dat onze universiteiten een manier zullen vinden om deze moeilijke situatie aan te pakken.

We hebben niet onmiddellijk zicht op Vlaamse studenten die aan de geïsoleerde universiteiten in Nicaragua zouden studeren. Door de afwezigheid van een Belgische ambassade in Nicaragua is dit moeilijk te achterhalen. Door de aanhoudende repressie van de laatste jaren acht ik de kans eerder klein dat er nog Vlaamse studenten in Nicaragua aanwezig zouden zijn. Mogelijk zijn er nog wel studenten met dubbele Belgische en Nicaraguaanse nationaliteit. Het lijkt me alleszins verstandig dat Vlaamse studenten die nog aanwezig zouden zijn, de situatie zeer nauwgezet opvolgen.

Wat we wel weten is het volgende. De Belgisch-Nicaraguaanse geneeskunde-studente Amaya Coppens verliet het land. Zij studeerde reeds vijf jaar geneeskunde toen zij in 2018 besloot deel te nemen aan de nationale protesten tegen de regering-Ortega. Ze werd hierop meermaals gearresteerd en onder andere beschuldigd van terrorisme. Tussen september 2018 en juni 2019 en later tussen november en december 2019 zat ze gevangen in Nicaragua. Bij haar vrijlating in december 2019 vertrok ze samen met haar familie definitief uit Nicaragua.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister-president, dank u wel voor uw uitgebreid antwoord. Het is natuurlijk pijnlijk als de ambassadeur niet meer hier in het land is, want dat maakt communiceren zeer moeilijk. Dat is vooral ook heel verontrustend. Niettemin hebben we misschien nog de mogelijkheid om via de universiteiten toch nog wat steun te bieden aan Nicaragua. Ik hoop dat we daar onze universiteiten in kunnen ondersteunen.

Er is nog een ander bijkomend gevaar. Sri Lanka is de afgelopen weken in de perfecte storm terechtgekomen van de stijgende energie- en graanprijzen, en Nicaragua dreigt een van de mogelijk volgende slachtoffers te zijn. Ik denk dat het toch een regio is die op ontploffen staat door de verschillende zaken die daar bij elkaar komen. Dat zullen we in het oog moeten houden. Ik hoop dat we daar vanuit de Europese Unie onze bijdrage aan kunnen leveren. Ik heb geen verdere vragen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Johan Deckmyn aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het eindrapport van de Conferentie over de Toekomst van Europa – 2844 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Minister-president, op 30 april nam de plenaire vergadering van de Europese Toekomstconferentie 49 voorstellen aan met daarin meer dan 300 voorgestelde maatregelen voor hervormingen. Het eindrapport werd op 9 mei aan de voorzitters van de instellingen van de Europese Unie overhandigd tijdens een slotceremonie in het Europees Parlement. Het Europees Parlement nam op 4 mei ook een resolutie aan over wat er nu moet gebeuren na de Toekomstconferentie. Zoals te verwachten was, komt de uitkomst van de conferentie grotendeels tegemoet aan de eisen van radicale Europese federalisten in het parlement. Het Europees Parlement moet volgens de Europarlementsleden zelf initiatiefrecht krijgen, en er moet meer met een gekwalificeerde meerderheid worden gestemd, zodat beslissingen, bijvoorbeeld op het vlak van buitenlandbeleid en fiscaliteit, kunnen worden doorgedrukt tegen de zin van lidstaten in. Ik vind dat bijzonder verontrustend. Vandaar mijn vragen.

Wat is uw visie op het eindrapport van de Conferentie over de Toekomst van Europa? Met welke zaken gaat u volledig akkoord, met welke niet? Komt het eindrapport volgens u tegemoet aan de roep om meer inspraak van de regio's in het Europese besluitvormingsproces? Is er volgens u nood aan een verdragswijziging naar aanleiding van de resultaten van de Toekomstconferentie? Hoe ziet u dat eventueel concreet? Bent u tevreden met de manier waarop Vlaanderen bij de conferentie werd betrokken? Wat kon er eventueel beter volgens u? Bepaalde Eurofederalistische parlementsleden gingen er prat op dat het eindrapport wordt gesteund door de brede Europese bevolking. Deelt u die mening? Zo ja, waarop baseert u zich?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Deckmyn, op maandag 9 mei, niet toevallig Europadag, werd het eindrapport met de finale 49 voorstellen overhandigd aan de voorzitters van de Europese Commissie, het Europees Parlement en de Raad. Aan elk van die 49 voorstellen zijn doelstellingen en een heel aantal concrete acties en maatregelen gelinkt. Dat is het directe resultaat van een jaar dat gevuld was met allerlei burgerpanels en andere evenementen in Europese landen, waarbij burgers het woord kregen en konden aangeven hoe de toekomst van hun Europa eruit moet zien.

Ook Vlaanderen heeft kunnen bijdragen aan de conferentie, en dus aan de totstandkoming van die voorstellen. We zien in de voorstellen dan ook heel wat thema's terugkomen die voor Vlaanderen centraal staan, zoals een duurzame en circulaire economie en digitale transitie. Over dat laatste organiseerde ik zelf overigens een evenement, in dit huis, in november 2021. Belangrijk is dat ook het subsidiariteitsprincipe en een nauwere betrokkenheid van het regionale niveau bij het Europese besluitvormingsproces deel uitmaken van de voorstellen, iets wat we uiteraard verwelkomen. Dat was overigens een van de redenen waarom Vlaanderen, samen met Noordrijn-Westfalen, een brief schreef aan de covoorzitters van de conferentie en aan haar raad van bestuur.

Wat de verdere opvolging en implementatie van de voorstellen betreft, is het nu eerst uitkijken naar de studie die de Europese Commissie volgende maand zal

publiceren over de exacte reikwijdte en de implementatiemogelijkheden en -vereisten van de diverse voorstellen en maatregelen. Dit zal ons duidelijk maken welke maatregelen al worden opgevangen door de huidige Europese wetgeving, welke maatregelen nieuwe initiatieven vereisen en welke maatregelen een verdragswijziging zouden inhouden.

Uiteraard is het altijd positief als ook burgers de kans krijgen om op gestructureerde wijze hun mening te laten horen over relevante thema's en Europese besluitvorming. Tegelijkertijd is het ook geen groot geheim dat de totstandkoming en het verloop van deze conferentie niet altijd van een leien dakje zijn gelopen. Ik wil in deze fase echter niets bij voorbaat uitsluiten. Ik wacht graag de studie van de Europese Commissie af, maar zoals u weet, stelt het Vlaamse regeerakkoord duidelijk dat wij in eerste instantie niet aansturen op institutionele hervormingen of verdragswijzigingen. Dat is niet onze bedoeling. Verder willen we die studie afwachten. Er zitten immers een aantal voorstellen in waarin we kunnen meegaan, maar ook een aantal voorstellen die in mijn ogen toch veeleer gevaarlijk zijn. Dit wordt echter zeker verder opgevolgd door de Vlaamse Regering.

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Dank u wel, minister-president, voor uw antwoord. Het zal u niet verbazen dat wij – het Vlaams Belang – eurokritisch zijn en hier erg verontrust tegenaan kijken. Ik heb al vermeld dat er bepaalde intenties zijn, zoals het stemmen met een gekwalificeerde meerderheid, om beslissingen door te voeren tegen de zin van bepaalde lidstaten en regio's. Ik vind dat allemaal heel erg verontrustend. Het feit dat bepaalde Europese parlementsleden, zoals de heer Verhofstadt, hoera zitten te roepen naar aanleiding van deze conferentie, stemt mij eigenlijk toch ook tot nadenken. Het was namelijk diezelfde Verhofstadt die, omdat hij een bepaald postje niet kreeg, destijds wel kritisch was en die conferentie zelfs een 'praatbarak' noemde. Nu is hij blijkbaar heel enthousiast over die praatbarak, die bepaalde zaken naar voren schuift die regio's en lidstaten bijzonder moeten verontrusten. Ook het feit dat president Macron, die nu herverkozen is, een zeer voluntaristische koers wil varen en tijdens de laatste anderhalve maand van zijn Europese voorzitterschap zelfs bepaalde zaken in gang wil steken en dit misschien zal aangrijpen om die koers door te drukken, maakt ons wat bezorgd.

Ik neem verheugd akte van het feit dat u – en ik neem aan ook de Vlaamse Regering – niet zit te wachten op een verdragswijziging. Ik neem ook akte van het feit – en ik houd dat in mijn achterhoofd – dat u stelt dat u bepaalde zaken die naar voren geschoven worden, als 'gevaarlijk' beschouwt.

Bij dezen kan ik mij voor een stuk aansluiten bij uw analyse, al gaat onze analyse weliswaar iets verder. Wij waarschuwen toch voor het verder naar hun hand zetten van de Europese agenda. Met 'hun' verwijs ik naar de eurofiele parlementsleden die verdere integratie verwachten. Wij strijden daartegen. Wij vinden dat iedere lidstaat echt op zichzelf moet kunnen staan en dat wij zeker niet gestuurd moeten worden door een Europese moloch.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Dank u wel, minister-president, voor uw toelichting. In tegenstelling tot collega Deckmyn is mijn partij niet eurokritisch maar ook niet eurofiel. Wij zijn eurorealistisch. We zien ook wel de meerwaarde van Europese samenwerking. Als lid, vanuit het Vlaams Parlement, van deze Toekomstconferentie kan ik zeggen dat er ook een paar goede elementen in zaten. Zo is het aspect van de vereenvoudiging van het subsidiariteitsmechanisme, dat ter sprake is gekomen, een goede zaak.

Zoals de minister-president al aangaf, hebben we ook deelgenomen met een burgerpanel rond duurzaamheid en circulaire economie. Vanuit het Vlaams Parlement hebben we ook gewerkt rond het vraagstuk hoe de kloof tussen Europa en de burger verkleind kan worden.

Los daarvan, als lid van die Toekomstconferentie heb ik toch ook wel kritiek. Zo zag ik dat die burgerparticipatie toch wel in een bepaalde richting gestuurd werd. Ik kan niet ontkennen dat dat de eurofiele richting was. Ik had niet echt de indruk dat het bij die burgerparticipatie echt ging om een debat met de burgers, eerder een sturing of een beïnvloeding: thema's die bepaald werden, debatten die gestuurd werden, soms zelfs sprekers die geen spreekrecht kregen. Ik wil er trouwens op wijzen dat bepaalde landen uiteindelijk geweigerd hebben om bepaalde teksten te steunen.

Deze vorm van burgerparticipatie lijkt mij toch eerder een aanfluiting van de democratie. Ik verkies iedere vorm van burgerparticipatie in de vorm van verkiezingen; die zijn altijd democratischer en meer correct.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Er is natuurlijk heel veel te doen geweest rond die Conferentie over de Toekomst van Europa. En nu de resultaten er zijn, is het natuurlijk belangrijk dat daar goed naar gekeken wordt, en de Europese Commissie zal dat ook doen, heb ik begrepen uit het antwoord van de minister-president.

Wij vinden wel dat een aantal vragen die nu ook wel heel actueel zijn na – of door – de pandemie, maar ook door de oorlog met Oekraïne, het verdienen om verder te worden uitgediept. Er is die hele strategische autonomie om niet langer afhankelijk te zijn van derde landen voor bijvoorbeeld geneesmiddelen of mondkapjes, of het hele idee om toch ook binnen Europa verder te werken aan een soort eigen verenigde strijdkrachten. Dat zijn vragen die ook opkwamen. Er is de versterking van de rechtsstaat, en die hele problematiek van de unanimiteitsregel. Men moet daar wel eens grondig naar durven te kijken als dat uit die burgerparticipatie komt.

Men kan daar nu voor of tegen zijn, en het is misschien niet goed aangepakt, maar het ligt er wel. En we kunnen nu ook niet zeggen dat we er niet naar kijken, omdat hetgeen eruit komt, ons niet zou aanstaan. Ik vind dus dat we op zijn minst de zaken grondig moeten bekijken.

Als ik dan zie dat president Macron al spreekt over wijzigingen van het Verdrag van Maastricht over het monetair beleid, en wijzigingen van de Verdragen van Schengen, en dat ook nog een grote politieke gemeenschap wil, dan is dat inderdaad wel zeer voluntaristisch. Wat mij betreft, vind ik dat de Europese instellingen nu wel met die aanbevelingen aan de slag moeten gaan. Je kunt dat niet naast je neerleggen. En de haalbare voorstellen moet je daar al eens uit filteren. Je moet naar een soort van quick wins gaan op al die belangrijke zaken die ook door de verschillende crisissen naar boven zijn gekomen. Laat dat zeker gebeuren, voor men misschien spreekt over verdragswijzigingen.

Als ik het goed begrijp, zijn de volgende voorzitters Tsjechië en Zweden, en dat zijn nu toevallig ook twee landen die niet meteen om een verdragswijziging staan te springen, dus ik denk niet dat we ons daar nu zwaar op moeten focussen. Ooit komt het er misschien, maar laten we eerst kijken naar de zaken die haalbaar zijn. In die zin versta ik uw eurorealistische aanpak ook wel. Al ben ik zelf een eurofiel. Ik zou de zaken niet laten verzanden in een moeras. Wij staan hier ook niet als Guy Verhofstadt met heel veel 'Sturm und Drang', dat is ook niet helemaal onze stijl. Maar we willen verdergaan met Europese integratie, waar dat kan, en waar dat mogelijk en haalbaar is. We hebben het belang van die samenwerking ook gezien bij de bestrijding van de pandemie.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Er waren niet direct bijkomende vragen. Maar dat men een instelling als de Europese Unie op regelmatige basis eens tegen het licht houdt, om te zien of er constructiefouten zijn die rechtgezet moeten worden, dat lijkt mij een nuttige oefening. En dat je dan meningen krijgt van eurofiel tot eurohaters, dat is dan ook duidelijk. *(Opmerkingen van Johan Deckmyn)*

Nee, ik heb niet gezegd dat u dat bent. Ik wil zeggen dat iedereen op zo'n forum dan standpunten probeert naar voren te brengen. Maar het is daarna aan de verantwoordelijke politici, denk ik, om daar de juiste synthese uit te maken.

Ik zou wel willen zeggen dat er in een democratie een systeem van volksvertegenwoordiging is, maar dat het goed is om naar burgerpanels te luisteren. Maar de volksvertegenwoordigers zijn natuurlijk wel de verkozenen van het volk, met een mandaat. En daar moet de besluitvorming gebeuren. Dat mag je niet overlaten aan wat burgerpanels aanbrengen. Dat is een belangrijk element in het debat.

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het niet woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Bij dat laatste kan ik mij zeker aansluiten.

Mevrouw Brouwers, het is niet omdat de twee volgende voorzitters van de EU landen zijn die niet voor een verdragswijziging zijn, dat we ons daar geen zorgen over hoeven te maken. Ik wil toch maar verwijzen naar de mogelijke agenda van president Macron. Dat is toch iemand wiens soortelijk gewicht in Europa sinds de verkiezingen zowel in Duitsland als in Frankrijk erg groot is geworden. De Britten zitten ook niet meer in de Europese Unie. Dus die Frans-Duitse as zal volgens mij zeker in de beginjaren nogal nadrukkelijk door de Franse president onder druk worden gezet. Daarom wilde ik mijn bezorgdheid daaromtrent toch uiten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de nakende executie van professor Djalali in Iran – 2824 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Orry Van de Wauwer aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de bekendmaking van de executiedatum van professor Djalali in Iran – 2827 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): De zaak van de onrechtmatig terdoodveroordeelde professor Djalali werd in dit parlement al meermaals aangeklaagd. Zoals we ondertussen allemaal weten, was de Iraans-Zweedse wetenschapper een tijdlang gastdocent aan de VUB, maar zit hij ondertussen al meer dan vijf jaar in een Iraanse cel. Hij wordt beschuldigd van spionage en werd ook gedwongen tot bekentenissen door middel van folterpraktijken. Alles leek erop te wijzen dat het Iraans-islamitisch regime professor Djalali gebruikte als pion om politieke toegevingen af te dwingen van het Westen, zoals een gevangenenruil met Iraanse terreurveroordeelde in ons land, wat steeds geweigerd werd.

Iran heeft de druk ondertussen nog meer opgevoerd en het Iraanse persbureau ISNA schreef op woensdag 4 mei dat de professor uiterlijk op 21 mei nu toch geëxecuteerd zal worden.

Vorige week werd hierover in het Vlaams Parlement unaniem een resolutie goedgekeurd, maar gezien de ernst van de situatie lijkt het mij toch opportuun om u hierover nog een aantal vragen te stellen, minister-president. Op 10 mei raakte immers bekend dat er een definitief vonnis is en dat de Iraanse rechterlijke macht zich daaraan zal houden.

Daarom heb ik de volgende vragen.

Hebt u, gezien de recente ontwikkelingen, nog contact opgenomen met de Iraanse autoriteiten? Hebt u hierop al enig antwoord ontvangen?

Zult u met spoed contact opnemen met de Iraanse ambassadeur in ons land of met de minister van Buitenlandse Zaken van Iran in een poging om de executie van professor Djalali te verhinderen? Hebt u dat ondertussen al gedaan?

Hebt u naar aanleiding van het nieuws over de nakende executie nog contact opgenomen met de Federale Regering of de Europese Commissie? Zo ja, wat was hun reactie? Zo niet, zult u dat nog doen?

Welke stappen kunnen er vanuit de Vlaamse Regering nog genomen worden om de executie af te wenden?

Zult u met sancties dreigen indien de Iraanse autoriteiten toch doorzetten met de executie en de onrechtmatige veroordeling van professor Djalali niet rechtzetten? Zo ja, welke sancties hebt u dan in gedachten?

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Minister-president, we hebben vorige week unaniem een spoedresolutie aangenomen, met daarin een aantal verzoeken aan de regering. Toch leek het ons interessant om dit gesprek vandaag met u te kunnen aangaan, om ook te vernemen welke inspanningen u levert om die executie van dokter Djalali tegen te gaan.

We weten dat u in het verleden altijd mee een voortrekker bent geweest en u alle mogelijke diplomatieke contacten hebt gebruikt, maar aangezien die datum dichterbij komt, vond ik het toch belangrijk om hier opnieuw even kort van gedachten te wisselen.

De situatie is ons jammer genoeg allemaal heel goed bekend. De concrete aanleiding is dus nu de aankondiging van het Iraanse persbureau ISNA van 4 mei, waarbij zij de executie voor 21 mei voorzien.

Mensenrechtenorganisaties hebben laten verstaan dat deze aankondiging ook te maken heeft met het einde van het Zweedse proces tegen Hamid Nouri, een voormalig Iraanse openbare aanklager die een cruciale rol heeft gespeeld bij de executie van ongeveer 30.000 Iraanse opposanten in 1988. De betrokkene werd op een Zweedse luchthaven in november 2019 gearresteerd nadat een nabestaande van een slachtoffer de overheid had getipt. Nouri werd vervolgens aangeklaagd wegens mensenrechtenschendingen, oorlogsmisdaden en moord. Aangezien het proces intussen afgelopen is en het nog enkel wachten is op de uitspraak van de Zweedse rechter, kunnen we de aankondiging van de executie van dokter Djalali zien als een waarschuwing aan het adres van de Zweedse autoriteiten.

Het is een drukkingsmiddel dat de Iraanse overheid in het verleden ook al heeft gebruikt. Toen we de laatste keer onze resolutie indienden, was er ook een proces

aan de gang in België. Dat is duidelijk een poging vanuit Iran om onafhankelijke rechters te beïnvloeden.

Dan kom ik nu bij mijn vragen, voornamelijk met als doel om de executie van dokter Djalali te voorkomen en ook op te roepen tot een eerlijk proces – dat was een vraag in de resolutie –, om amnestie te verlenen enzovoort.

Welke stappen zal de Vlaamse regering zetten ten aanzien van de Iraanse regering en/of de Iraanse ambassadeur om te voorkomen dat Iran zou overgaan tot de executie van dokter Djalali?

Over welke bijkomende middelen beschikt Vlaanderen om de diplomatieke druk op Iran te verhogen?

Welke stappen heeft de Vlaamse Regering het voorbije jaar gezet met het oog op de vrijlating van professor Djalali?

Is er nog overleg met Zweden en/of de EU om een gezamenlijk standpunt in te nemen en gezamenlijke inspanningen te leveren om de vrijlating van dokter Djalali te bekomen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Collega Slagmulder en collega Van de Wauwer, ik zal jullie vragen over de zaak Djalali gezamenlijk beantwoorden. In eerste instantie informeert u naar wat Vlaanderen recent deed om de aangekondigde executie van professor Djalali te verhinderen. Daarop heb ik uitgebreid geantwoord op een actuele vraag van 23 juni 2021.

Eind 2020 richtte ik een brief aan de Hoge Vertegenwoordiger van de Europese Unie voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid Josep Borrell, aan mijn Zweedse en federale evenknieën en aan de Iraanse machthebbers. Zoals we vandaag vaststellen, leidde dat helaas niet tot de verhoopte kentering in dit dossier. Ik blijf het Iraanse regime echter met klem verzoeken om de doodstraf niet te voltrekken.

U vraagt verder naar onze huidige en toekomstige demarches in dit dossier. In deze commissie stelden we eerder al vast dat dit een zaak is die ons allen verbindt. Ook uit de resolutie die het Vlaams Parlement op 4 mei jongsleden aannam over 'het verzet van het Vlaams Parlement tegen de uitvoering van de doodstraf voor professor Ahmadreza Djalali' blijkt dat de neuzen in dezelfde richting staan. Aan de andere kant is ons instrumentarium in dezen natuurlijk enigszins beperkt.

Niettemin heb ik begin deze week opnieuw mijn grote bezorgdheid duidelijk gemaakt aan de Iraanse ambassadeur. Tijdens een telefonisch contact heb ik mij in de strengste bewoordingen uitgesproken tegen de uitvoering van de doodstraf voor professor Djalali en drong ik aan op een oplossing. Daarnaast heb ik ook reeds een schrijven gericht aan eerste minister De Croo, aan de Hoge Vertegenwoordiger van de Europese Unie voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid Josep Borrell en aan de Iraanse ayatollah Ali Khamenei, met als expliciete vraag aan deze laatste de niet-uitvoering van de executie en de vrijlating van professor Djalali te bepleiten. We dienen deze zaak immers niet-aflatend onder de aandacht te brengen.

U vraagt verder naar extra drukingsmiddelen, maar ik vrees dat we weinig echte bijkomende hefboomen hebben ten aanzien van het Iraanse regime. Ik benadruk nogmaals dat we de zaak blijvend onder de aandacht zullen brengen om zo te pogen de Iraanse machthebbers op andere gedachten te brengen. Ik had in het verleden contact met Zweden en met de Europese Unie om een gezamenlijk standpunt in te nemen door middel van briefwisseling. Het is duidelijk dat we in deze zaak ook op dit niveau aan één zeel trekken.

Mijnheer Slagmulder, u vraagt ten slotte nog naar bijkomende sancties. Het is natuurlijk zo dat er reeds verregaande sancties van toepassing zijn op Iran, maar als de Iraanse autoriteiten doorzetten met de executie van professor Djalali, dan houd ik alle opties open, ook het – waar mogelijk en haalbaar – bepleiten van aanvullende sancties in Europees verband.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Voorzitter, minister-president, het is inderdaad voor de zoveelste keer duidelijk geworden dat het islamitische Iran niets geeft om mensenrechten en dat ze professor Djalali wellicht zullen executeren omdat er niet wordt toegegeven aan hun chantage.

Minister-president, uw voorganger heeft in 2017 een officieel gratieverzoek verstuurd aan de Iraanse ambassadeur, u hebt telefonisch contact met hem gehad, waarvoor dank natuurlijk. Maar is dat vergelijkbaar? Hebt u een officieel gratieverzoek ingediend? Bent u van plan om dat nog te doen?

Minister-president Jan Jambon: Ik heb toch juist gezegd dat ik – sorry dat ik u onderbreek – een brief heb gestuurd naar Khamenei met de vraag om de straf niet uit te voeren en gratie te verlenen?

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Oké, dank u wel.

Hoe kan er volgens u in de toekomst voorkomen worden dat de veiligheid en mensenrechten van gastdocenten in Iran in gevaar zijn? Op 26 april 2018 besliste bijvoorbeeld de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) om met onmiddellijke ingang alle nieuwe vormen van academische samenwerking met de Iraanse kennisinstellingen op te schorten zolang de fundamentele mensenrechten van professor Djalali niet gerespecteerd werden, maar deze boycot bleef beperkt want oude structurele samenwerkingen zouden ongeschonden blijven en nieuwe individuele samenwerkingen in specifieke projecten zouden wel nog toepasbaar zijn.

Hoe zit het op dat vlak? Is daar nog nieuws over? Zijn er sindsdien nog nieuwe partnerschappen of samenwerkingen afgesloten of totaal niet? Hebt u daar weet van? Wat met de oude structurele samenwerkingen indien de executie toch zal worden uitgevoerd?

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Minister-president, we weten dat uw middelen om druk uit te oefenen beperkt zijn. Maar ik verneem dat u alles in het werk stelt en uw best doet. Bedankt daarvoor. Men kan moeilijk verheugd zijn in zo'n dossier, maar het is goed dat u de piste van bijkomende sancties openhoudt. Ik vermoed dat u die heel concreet voorbereidt zodat ze snel kunnen worden uitgevoerd de komende week, mocht dat nodig zijn.

U hebt een brief geschreven aan premier De Croo, aan vertegenwoordiger Borrell en aan de ayatollah. Op een brief zal er niet zo snel reactie komen, zeker niet van de ayatollah. Welke reactie hebt u gekregen van de Iraanse ambassadeur toen u hem aan de telefoon had? Kunt u iets meer toelichting geven over de reactie van de Iraanse autoriteiten? Zijn er hoopgevende signalen? Ik vrees van niet. Als er geen hoopgevende signalen zijn voor amnestie, zijn die er dan minstens over het niet uitvoeren van de executie of, eventueel, over een kans op een nieuw proces? Zijn er signalen over de situatie en gezondheid van dokter Djalali, het contact dat hij wel of niet heeft met zijn familie? Kunt u dat nog even toelichten?

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Ik wil in eerste instantie de collega's bedanken om vandaag opnieuw deze problematiek te bespreken. Na de resolutie van vorige week is het belangrijk om de druk hoog te houden. Daarom ook dank aan de minister-president om zo snel te reageren op wat we vorige week in de plenaire vergadering hebben gestemd. Het is nu de derde keer dat Iran een dreiging en zelfs een datum van executie lanceert. Je kunt dat niet los zien van het proces dat in België plaatsvindt. Het siert dit parlement dat we snel reageren. Het siert de minister-president om dat goed in handen te nemen. Ik wil u bedanken voor uw actie van deze week.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Slagmulder, binnen de VLIR zijn er regels bepaald over met welke regimes, landen en universiteiten er kan worden samengewerkt. Dat gaat zowel over uitwisselen van studenten als uitwisseling van onderzoekers en professoren. Dat is in goede handen bij de VLIR. Zij kunnen het beste die evaluatie maken. Ik schaar mij daarachter.

Het telefoongesprek met de ambassadeur verliep zoals je kunt verwachten. De ambassadeur zegt dat de procedure gevolgd wordt in beroep, en dan nog eens in hoger beroep. Telkens is hij veroordeeld voor dit en dat, en in het Iraans recht is de strafmaat die daarop staat executie. Ik heb gezegd dat wij in Vlaanderen – en breder, in West-Europa – in geen enkele omstandigheid de doodstraf als strafmaat aanvaarden. Hij heeft gezegd dat het nog niet zeker was dat het zou worden uitgevoerd maar dat hij in ieder geval de boodschap zou overbrengen aan de regering.

Van een ambassadeur mag je niet verwachten dat hij tijdens zo'n telefoongesprek iets anders zegt dan dat hij samen met de brief die we hebben gestuurd, de boodschap uit het gesprek zal overmaken. Ik hoop uit de grond van mijn hart dat er nog een versterking van die boodschap vanuit Europa komt. Ik neem aan dat de Belgische premier zijn rol zal spelen om snel een Europese reactie te hebben. We moeten onze plaats kennen. Vlaanderen en die telefoon zullen wel enorm veel indruk gemaakt hebben op het Iraans regime, maar mocht Europa zich daar kunnen bij aansluiten, dan zou dat nog wel een habbekrats meer effect hebben.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het slotwoord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Ik hoop dat de komende dagen alle diplomatieke middelen ingezet worden zodat de executie kan worden verhinderd. Iran kan hier toch niet zomaar mee weggkomen.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Ik heb dezelfde boodschap. Ik kan enkel maar de hoop uitspreken dat de executie niet wordt uitgevoerd, maar vooral ook dat dokter Djalali weer snel bij zijn familie kan zijn. Als het nodig blijkt moeten we bijkomende sancties overwegen, als die datum dichterbij komt en we nog minder hoopvolle signalen zouden krijgen. U hebt daarvoor alvast onze steun, minister-president.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.